

„DIAGNOZA WEWNĄTRZREGIONALNA WSKAZUJĄCA OBSZARY ZDEGRADOWANE I POTRZEBĘ REWITALIZACJI”

Dokument opracowany na potrzeby realizacji Regionalnego Programu
Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

Kielce, styczeń 2017

Obserwatorium
Rozwoju Regionalnego
Departament Polityki
Regionalnej
Urząd Marszałkowski
Województwa
Świętokrzyskiego

Spis treści

Wstęp	3
OBSZARY ZDEGRADOWANE I POTRZEBA REWITALIZACJI W DOKUMENTACH STRATEGICZNYCH	4
OCENA ZAPOTRZEBOWANIA	7
Wskaźniki Społeczne	7
Gospodarka	39
Środowisko	40
Zjawiska przestrzenno-funkcjonalne i techniczne.....	42
Wnioski.....	46
Spis tabel	47
Bibliografia.....	50

Wstęp

Definicję rewitalizacji reguluje ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku. Zgodnie z zapisami tej ustawy rewitalizacja jest procesem wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych w sposób kompleksowy, za pomocą zintegrowanych działań na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni, gospodarki, skoncentrowanych terytorialnie, prowadzonych przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie opracowanego programu.¹ Innymi słowy rewitalizacja to powiązane ze sobą przedsięwzięcia, obejmujące zagadnienia społeczne oraz gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne lub środowiskowe. Ponadto działania realizowane w jej ramach mają charakter interwencyjny dla społeczności lokalnej, przestrzeni funkcjonalnej, jak też dla lokalnej gospodarki. Są to działania zaplanowane i skoncentrowane terytorialnie. Założeniem rewitalizacji jest wykorzystywanie specyficznych dla danego obszaru uwarunkowań oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów.² Rewitalizacja to proces długookresowy, wieloletni, realizowany m.in. przez przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, władze samorządowe we współpracy z lokalną społecznością. Pojęciu rewitalizacji nierozłącznie towarzyszy pojęcie obszaru zdegradowanego. Obszarem zdegradowanym nazywa się przestrzeń, w której koncentrują się zjawiska negatywne ze sfery społecznej, gospodarczej, czy przestrzennej, jak też trudności wpływające na pogorszenie jakości życia mieszkańców. Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, takich jak bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, niski poziom edukacji, niski poziom kapitału społecznego, czy niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturowym, zdecydowanie można wyznaczyć jako obszar zdegradowany o ile występuje na nim co najmniej jeden z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) gospodarczych – niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw, lub
- 2) środowiskowych – przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) przestrzenno-funkcjonalnych – w tym niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Niniejsza analiza ma na celu wskazanie terenów zdegradowanych oraz takich, które wymagają rewitalizacji, znajdujących się na obszarze województwa świętokrzyskiego.

¹ <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20150001777>

² USTAWA z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji

OBSZARY ZDEGRADOWANE I POTRZEBA REWITALIZACJI W DOKUMENTACH STRATEGICZNYCH

Analiza podstawowych wskaźników zarówno ekonomicznych, jak i społecznych wskazuje na kumulację negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych, przestrzennych i środowiskowych powiązanych z degradacją fizyczną zabudowy w niektórych ośrodkach miejskich lub dzielnicach. Degradacja ta jest związana ze skutkami długotrwałego użytkowania w celach przemysłowych, z zamieraniem tradycyjnych gałęzi gospodarki lub z ich restrukturyzacją. Utrata przez ośrodki miejskie dotychczasowych funkcji społeczno-gospodarczych pełnionych przez miasta prowadzi do pogłębiania problemów takich, jak: spadek poziomu przedsiębiorczości, wzrost bezrobocia, pogorszenia jakości infrastruktury, a także intensyfikacji problemów społecznych związanych z depopulacją oraz występującą koncentracją ubóstwa i wykluczenia społecznego. Obszary te wymagają więc stworzenia warunków do ich ponownego wykorzystania.

Zagadnienia związane z rewitalizacją miast, ze względu na ich duże znaczenie, zostały zawarte w wielu dokumentach strategicznych.

Dokumentem poświęconym stricte rewitalizacji jest USTAWA z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji. Zawarto w niej wszelkie zagadnienia związane z rewitalizacją obszarów zdegradowanych.³

Zagadnienia związane z potrzebą rewitalizacji miast zostały również zawarte w **Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020**. Rewitalizacja znalazła się w drugim celu strategicznym „Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych”, w celu szczegółowym „Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze”.⁴Kierunki działań w ramach celu drugiego obejmują przede wszystkim wsparcie dla przyspieszania procesów restrukturyzacyjnych i poprawy sytuacji mieszkańców tych obszarów w zakresie dostępu do podstawowych dóbr i usług publicznych mających pierwszorzędne znaczenie rozwojowe w obecnych warunkach społeczno-gospodarczych.

Kolejnym ważnym dokumentem, w którym podjęto tematykę rewitalizacji jest Narodowy Plan Rewitalizacji 2022, którego głównym celem jest poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Realizacji tego celu służyć ma tworzenie korzystnych warunków dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce i położenie nacisku na holistyczne, zintegrowane podejście do prowadzenia takich działań.⁵

W wielu dokumentach strategicznych podejmuje się kwestie rewitalizacji. Może to świadczyć o randze tego zagadnienia. Rola rewitalizacji dla rozwoju Polski w obecnym okresie stała się jeszcze ważniejsza, o czym świadczy polityka rządu zakładająca wsparcie projektów rewitalizacyjnych i preferencje dla tego typu działań w zakresie łatwiejszego dostępu do finansowania zewnętrznego (fundusze strukturalne, budżet państwa). **W Umowie partnerstwa**, najważniejszym dokumencie krajowym określającym kierunki interwencji w latach 2014-2020 polityki spójności, wspólnej polityki rolnej, wspólnej polityki rybołówstwa Unii Europejskiej w Polsce, zapisano iż: „Rewitalizację należy rozumieć jako wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencje na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizację programów rewitalizacji (na podstawie projektu Krajowej Polityki Miejskiej).”⁶

³ USTAWA z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji

⁴ https://www.mr.gov.pl/media/3337/KSRR_13_07_2010.pdf

⁵ https://www.mr.gov.pl/media/22315/NarodowyPlanRewitalizacji_Zalozenia_062014.pdf

⁶ https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/14132/_Umowa__Partnerstwa_zmieniona_012016.pdf

W Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020, w Celu Strategicznym 1. Koncentracja na poprawie infrastruktury regionalnej, 1.2. Poprawa infrastruktury społecznej i usług politycznych, czyli wzrost kapitału społecznego, wsparcie zatrudnienia i wyższa jakość życia w regionie. Według założeń podcelu działania w tym obszarze mają koncentrować się w większości na poprawie jakości i dostępności usług społecznych, poprzez inwestycje w infrastrukturę społeczną, w tym edukacyjną, zdrowotną, pomocy społecznej, kultury. Do podniesienia poziomu życia oraz niwelowania problemu wykluczenia społecznego i ekonomicznego mają przyczynić się działania w ramach efektywnej i nowoczesnej polityki społecznej integrującej działania w obszarze pracy, kultury, edukacji, bezpieczeństwa społecznego oraz komunikacji społecznej. W Celu Strategicznym 4. Koncentracja na zwiększeniu roli ośrodków miejskich w stymulowaniu rozwoju gospodarczego regionu zwrócono uwagę na istotną rolę ośrodków miejskich, jako biegunów wzrostu pozwalających na dystrybucję dochodów na obszary charakteryzujące się niskim poziomem przedsiębiorczości. Według autorów dokumentu łączny potencjał Kielc, ośrodków subregionalnych i lokalnych oraz ich wzajemna współpraca ma duże znaczenie dla zwiększenia konkurencyjności regionu i poprawy jego spójności terytorialnej. Zarówno Podcel 4.1 Kielecki Obszar Funkcjonalny jako ważny stymulator rozwoju całego regionu, jak i Podcel 4.2 Ośrodki miejskie jako subregionalne i lokalne bieguny wzrostu skupiają się na wspieraniu rewitalizacji tych ośrodków, co ma skutkować m.in. przyciągnięciem nowych przedsięwzięć gospodarczych i poprawą jakości życia.⁷

Tematyka rewitalizacji została także ujęta w **Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020**, w Osi Priorytetowej 6. Rozwój miast. W dokumencie tym, a dokładniej w założeniach Priorytetu inwestycyjnego 9b zwrócono uwagę na potrzebę wspierania rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich. Założono, że realizacja tego celu nastąpi poprzez kompleksowe rozwiązywanie istotnych problemów społecznych na terenach zdegradowanych poprzez nadawanie i przywracanie im funkcji gospodarczych, edukacyjnych, rekreacyjnych, społecznych, w tym projekty z zakresu rekultywacji terenów zdegradowanych. W rezultacie zdegradowane obszary mają doprowadzić do poprawy estetyki funkcjonalnej przestrzeni publicznej i podniesienia atrakcyjności miast.⁸

Mówiąc o dokumentach strategicznych, w których zostało zawarte zagadnienie dotyczące problemu rewitalizacji nie można zapomnieć o **„Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”**. Celem Wytycznych jest ujednoczenie warunków i procedur wdrażania programów operacyjnych na lata 2014-2020 w zakresie projektów realizujących cele i procesy rewitalizacji, tzw. „projektów rewitalizacyjnych”, co ma zapewnić, że procesy rewitalizacji finansowane w ramach krajowych i regionalnych programów operacyjnych, jako instrumenty służące realizacji UP będą bardziej skuteczne, zintegrowane, kompleksowe i skoordynowane. W wytycznych określono, jak należy rozumieć pojęcie rewitalizacji w odniesieniu do działań współfinansowanych ze środków EFRR, EFS, FS w perspektywie finansowej 2014-2020. Wskazują one również warunki i sposoby zapewnienia komplementarności interwencji dla projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych z funduszy EFRR, EFS i FS w ramach różnych celów tematycznych, priorytetów inwestycyjnych, zarówno w ramach RPO, jak i KPO. Wytyczne są skierowane do instytucji zarządzających regionalnymi i krajowymi programami operacyjnymi, które mogą opracować szczegółowe wytyczne w zakresie realizacji projektów

⁷ Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego: „Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020”, Kielce, 2013 r.

⁸ Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego: „Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020”, Kielce, 2014 r.

rewitalizacyjnych współfinansowanych ze środków UE. Sformułowane w Wytocznych wymogi realizacji projektów rewitalizacyjnych są powiązane z warunkami dopuszczenia danego projektu do dofinansowania lub uzyskania preferencji w dofinansowaniu środkami UE.⁹

Równie ważnym dokumentem strategicznym, jaki zawiera zagadnienie rewitalizacji miast jest **Krajowa Polityka Miejska (KPM)**. Dokument ten określa planowane działania administracji rządowej dotyczące polityki miejskiej i uwzględnia cele i kierunki określone w średniookresowej strategii rozwoju kraju i krajowej strategii rozwoju regionalnego. KPM wskazuje, w jaki sposób poszczególne polityki realizowane przez różne resorty i instytucje rządowe powinny być dopasowywane i kierunkowane do zróżnicowanych potrzeb polskich miast – od największych po najmniejsze. Równocześnie polityki publiczne powinny umożliwiać jak najlepsze wykorzystanie unikalnych potencjałów i przewag konkurencyjnych polskich miast dla zapewnienia zrównoważonego rozwoju, a przez to – co jest w centrum polityki miejskiej – dla poprawy jakości życia mieszkańców miast.¹⁰

KPM koncentruje się na najistotniejszych obszarach funkcjonowania miasta, które podzielono na dziesięć wzajemnie przenikających się wątków tematycznych:

- Kształtowanie przestrzeni,
- Partycypacja publiczna,
- Transport i mobilność miejska,
- Niskoemisyjność i efektywność energetyczna,
- Rewitalizacja,
- Polityka inwestycyjna,
- Rozwój gospodarczy,
- Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu,
- Demografia,
- Zarządzanie obszarami miejskimi.

KPM kładzie nacisk na promowanie idei miasta zwartej, zrównoważone inwestowanie w miastach z preferencją dla wcześniej zagospodarowanych terenów, a także na potrzeby kompleksowej rewitalizacji miast. Silnie akcentowany jest udział mieszkańców oraz innych „użytkowników” miast w planowaniu i realizacji ich rozwoju oraz kwestia rozwijania wielopoziomowej współpracy w zarządzaniu obszarami miejskimi. Wskazano także na potrzebę i narzędzia racjonalnego gospodarowania zasobami (ziemi, wody, środowiska, energii), poprawy środowiska w miastach i adaptacji do zmian klimatu, które w znacznym stopniu dotyczą mieszkańców miast oraz na potrzebę odpowiedzi na problemy demograficzne polskich miast.

Wykonane dotychczas ewaluacje w zakresie rewitalizacji wskazują na potrzebę skoncentrowania interwencji na najbardziej problemowych (zdegradowanych) obszarach miast. W okresie 2007–2013 niejednokrotnie realizowano przedsięwzięcia dot. budynków, przestrzeni miejskich (ulice, rynki, skwery, parki) bez wzmocnienia rewitalizowania tych przestrzeni działaniami miękkimi na rzecz społeczności lokalnej. Na wzrost zatrudnienia natomiast największy wpływ miały działania rewitalizacyjne, polegające na wprowadzaniu nowych funkcji. Gminy, przygotowując i wdrażając programy rewitalizacji, nie zawsze zapewniały pełny udział w nich lokalnych społeczności, skupiając się głównie na informowaniu o planach i efektach, niedostatecznie jednak wykorzystując możliwości, jakie dają konsultacje i partycypacja społeczna. Należy jednak pamiętać, że większość przeprowadzonych badań objęła pierwsze lata perspektywy 2007–2013. Efekty społeczne i gospodarcze będzie można zweryfikować po dłuższym okresie (co także podkreślano w omawianych

⁹ Ministerstwo Rozwoju: „Wytoczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”, Warszawa, 2016 r.

¹⁰ <https://www.mr.gov.pl/strony/zadania/polityka-rozwoju-kraju/polityka-miejska/>

opracowaniach). Ważnym wnioskiem płynącym z dotychczasowych doświadczeń jest potrzeba zwiększenia kompleksowości działań rewitalizacyjnych (synergia działań na danym obszarze w sferze infrastrukturalnej, społecznej, środowiskowej, efektywności energetycznej itd.) w oparciu o określoną przez samorząd i interesariuszy spójną wizję i program wyprowadzenia danego obszaru (miasta) z sytuacji kryzysowej. Ponadto, potrzebne jest większe zaangażowanie organizacji pozarządowych oraz podmiotów bezpośrednio zainteresowanych, nie tylko poprzez pozyskiwanie danych (informacje), ale także powierzanie im realizacji działań społecznych. W tym celu przydatne jest poszukiwanie liderów działań i ścisła współpraca z nimi.

W latach 2014–2020 należy określić procesy rewitalizacji przy założeniu precyzyjnego skoncentrowania na najbardziej problemowych (zdegradowanych) obszarach miast.

OCENA ZAPOTRZEBOWANIA

Analizując dokumenty strategiczne i dotychczasowe doświadczenia można wywnioskować, że zachodzi potrzeba zwiększenia kompleksowości działań rewitalizacyjnych w oparciu o określoną wizję i program wyprowadzenia danego obszaru z sytuacji kryzysowej. Dla potrzeb Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 określono listę potencjalnych wskaźników zgodnych z zapisami Ustawy o rewitalizacji i Wytycznych Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju.

Wskaźniki Społeczne

Demografia

Na koniec 2015 roku w regionie świętokrzyskim w odniesieniu do roku 2014 zanotowano 0,5% spadek liczby ludności (5 997 osób). Największy spadek liczby ludności dotyczył powiatu ostrowieckiego i wyniósł 1 261 osób oraz miasta Kielce – 811 osób. W powiecie kieleckim natomiast w 2015 roku zanotowano wzrost liczby ludności o 460 osób w stosunku do roku 2014.

Tabela nr 1. Liczba ludności w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.

Nazwa	Ludność	
	ogółem	
	2014	2015
	osoba	
POLSKA	38 478 602	38 437 239
ŚWIĘTOKRZYSKIE	1 263 176	1 257 179
Powiat kielecki	208 066	208 526
Powiat konecki	82 925	82 336
Powiat ostrowiecki	113 678	112 417
Powiat skarżyski	77 647	77 039
Powiat starachowicki	92 540	92 032
Powiat m.Kielce	198 857	198 046
Powiat buski	73 450	73 068
Powiat jędrzejowski	87 635	87 141
Powiat kazimierski	34 689	34 449
Powiat opatowski	54 248	53 821

Powiat pińczowski	40 350	40 081
Powiat sandomierski	79 625	79 266
Powiat staszowski	73 320	73 036
Powiat włoszczowski	46 146	45 921

Źródło danych: GUS BDL

Biorąc pod uwagę liczbę urodzeń żywych w województwie świętokrzyskim, to wyniosły one w 2015 r. 10 579 urodzeń. W porównaniu z 2014 r., w 2015 r. urodziło się 177 dzieci mniej. Najmniejszą liczbę urodzeń żywych zanotowano w powiecie kazimierskim (234 osoby), największą natomiast w powiecie kieleckim (2 130 osób). W powiecie kieleckim w 2015 roku zanotowano wzrost liczby urodzeń żywych w stosunku do wartości z 2014 r. o 142 osoby. Wzrosty tego czynnika zanotowano również w powiatach: buskim (o 33 osoby), m. Kielce (o 14 osób) i pińczowskim (o 5 osób). W pozostałych powiatach województwa świętokrzyskiego zostały odnotowane spadki urodzeń żywych, z czego największym spadkiem charakteryzował się powiat ostrowiecki (spadek o 107 osób).

Tabela nr 2. Urodzenia żywe ogółem w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.

Nazwa	Urodzenia żywe	
	ogółem	
	2014	2015
	[-]	[-]
POLSKA	375 160	369 308
ŚWIĘTOKRZYSKIE	10 756	10 579
Powiat kielecki	1 988	2 130
Powiat konecki	682	626
Powiat ostrowiecki	861	754
Powiat skarżyski	638	584
Powiat starachowicki	763	707
Powiat m.Kielce	1 693	1 707
Powiat buski	583	616
Powiat jędrzejowski	812	793
Powiat kazimierski	236	234
Powiat opatowski	417	415
Powiat pińczowski	310	315
Powiat sandomierski	655	607
Powiat staszowski	682	677
Powiat włoszczowski	436	414

Źródło danych: GUS BDL

Zarówno w 2014 r., jak też w 2015 r. w regionie świętokrzyskim miał miejsce ujemny przyrost naturalny. Jedynie w powiecie kieleckim zanotowano dodatni przyrost naturalny, który wyniósł 129 osób.

Tabela nr 3. Przyrost naturalny w województwie świętokrzyskim ogółem w 2014 i 2015 roku.

Nazwa	Przyrost naturalny	
	ogółem	
	2014	2015
	[-]	[-]
POLSKA	-1 307	-25 613
ŚWIĘTOKRZYSKIE	-2 871	-3 830
Powiat kielecki	100	129
Powiat konecki	-235	-384
Powiat ostrowiecki	-411	-616
Powiat skarżyski	-245	-337
Powiat starachowicki	-283	-379
Powiat m.Kielce	-223	-336
Powiat buski	-284	-325
Powiat jędrzejowski	-227	-265
Powiat kazimierski	-177	-239
Powiat opatowski	-311	-293
Powiat pińczowski	-239	-227
Powiat sandomierski	-215	-268
Powiat staszowski	-28	-112
Powiat włoszczowski	-93	-178

Źródło danych: GUS BDL

Bardzo niekorzystnym czynnikiem oddziaływującym na kondycję obszaru jest starzenie się społeczeństwa. Wyrazem demograficznego starzenia się społeczeństwa są zmiany udziałów poszczególnych ekonomicznych grup wieku w całej populacji. W szczególności jest to rosnący odsetek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.

W regionie świętokrzyskim na koniec 2015 roku odnotowano 16,8% udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem. W stosunku do roku 2014 to spadek o 0,2 p.p. Najwyższa wartość tego wskaźnika dotyczyła powiatu kieleckiego (19,3%), a najniższa powiatu skarżyskiego (14,9%). Każdy z powiatów na koniec 2015 roku zanotował niewielkie spadki w odniesieniu do roku 2014. Największym spadkiem charakteryzował się powiat ostrowiecki i kazimierski (po 0,4 p.p.). W mieście powiatowym Kielce wartość wskaźnika nie uległa zmianie.

Tabela nr 4. Udział ludności w wieku w przedprodukcyjnym w ludności ogółem w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.

Nazwa	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem	
	2014	2015
	[%]	[%]
POLSKA	18,0	18,0
ŚWIĘTOKRZYSKIE	17,0	16,8
Powiat kielecki	19,6	19,3
Powiat konecki	16,7	16,4
Powiat ostrowiecki	15,9	15,5
Powiat skarżyski	15,1	14,9

Powiat starachowicki	16,5	16,3
Powiat m.Kielce	15,5	15,5
Powiat buski	16,9	16,7
Powiat jędrzejowski	18,2	18,0
Powiat kazimierski	15,7	15,3
Powiat opatowski	17,2	16,9
Powiat pińczowski	16,4	16,1
Powiat sandomierski	16,9	16,7
Powiat staszowski	18,1	17,9
Powiat włoszczowski	18,0	17,8

Źródło danych: GUS BDL

W 2015 roku we wszystkich powiatach województwa świętokrzyskiego udział ludności w wieku produkcyjnym w ludności ogółem uległ obniżeniu. Największy spadek tego wskaźnika dotyczył miasta powiatowego Kielce – 0,8, najmniejszy powiatów: kieleckiego, kazimierskiego i włoszczowskiego – po 0,2.

Tabela nr 5. Udział ludności w wieku w produkcyjnym w ludności ogółem w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.

Nazwa	Udział ludności w wieku produkcyjnym w ludności ogółem	
	2014	2015
	[%]	[%]
POLSKA	63,0	62,4
ŚWIĘTOKRZYSKIE	62,6	62,1
Powiat kielecki	64,7	64,5
Powiat konecki	62,1	61,7
Powiat ostrowiecki	62,4	62,0
Powiat skarżyski	62,4	61,8
Powiat starachowicki	61,7	61,3
Powiat m.Kielce	61,9	61,1
Powiat buski	61,5	61,2
Powiat jędrzejowski	61,7	61,3
Powiat kazimierski	62,7	62,5
Powiat opatowski	62,8	62,2
Powiat pińczowski	61,8	61,5
Powiat sandomierski	62,2	61,9
Powiat staszowski	63,2	62,7
Powiat włoszczowski	61,9	61,7

Źródło danych: GUS BDL

Analizując udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem w regionie świętokrzyskim na koniec 2015 roku zanotowano same wzrosty. Największy wzrost dotyczył miasta Kielce (0,9), a najmniejszy powiatu kieleckiego (0,4).

Tabela nr 6. Udział ludności w wieku w poprodukcyjnym w ludności ogółem w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.

Nazwa	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem	
	2014	2015
	[%]	[%]
POLSKA	19,0	19,6
ŚWIĘTOKRZYSKIE	20,4	21,0
Powiat kielecki	15,8	16,2
Powiat konecki	21,2	21,9
Powiat ostrowiecki	21,6	22,5
Powiat skarżyski	22,6	23,4
Powiat starachowicki	21,8	22,4
Powiat m.Kielce	22,5	23,4
Powiat buski	21,6	22,1
Powiat jędrzejowski	20,1	20,7
Powiat kazimierski	21,6	22,2
Powiat opatowski	20,1	20,9
Powiat pińczowski	21,9	22,4
Powiat sandomierski	20,9	21,5
Powiat staszowski	18,7	19,3
Powiat włoszczowski	20,1	20,6

Źródło danych: GUS BDL

Nie korzystne w województwie wartości osiąga wskaźnik obciążenia demograficznego. W województwie świętokrzyskim, w 2015 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało prawie 34 osoby w wieku poprodukcyjnym. Wskaźnik obciążenia demograficznego według wskaźnika dotyczącego osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym osiąga najwyższe wartości w powiatach: m. Kielce 38,2 osób, skarżyskim 37,9 i starachowickim 36,6 osób. Najniższe wartości opisywanego wskaźnika odnotowane zostały w powiecie kieleckim 25,1 osób, staszowskim 30,8 osób oraz włoszczowskim 33,4 osób.

Tabela nr 7. Wskaźnik obciążenia demograficznego w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.

Nazwa	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym		Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym		Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
POLSKA	58,8	60,1	105,2	109,1	30,2	31,4
ŚWIĘTOKRZYSKIE	59,9	61,0	119,8	125,0	32,6	33,9
Powiat kielecki	54,6	55,1	80,5	83,8	24,4	25,1
Powiat konecki	61,0	62,2	126,8	133,2	34,1	35,5
Powiat ostrowiecki	60,1	61,3	136,1	145,1	34,7	36,3

Powiat skarżyski	60,3	61,9	150,0	157,3	36,2	37,9
Powiat starachowicki	62,0	63,2	132,2	138,0	35,3	36,6
Powiat m.Kielce	61,4	63,7	145,0	150,3	36,4	38,2
Powiat buski	62,5	63,3	127,9	132,3	35,1	36,1
Powiat jędrzejowski	62,0	63,1	110,5	114,7	32,6	33,7
Powiat kazimierski	59,5	60,0	138,3	144,4	34,5	35,4
Powiat opatowski	59,3	60,7	116,9	123,3	31,9	33,5
Powiat pińczowski	61,9	62,6	133,6	138,7	35,4	36,4
Powiat sandomierski	60,8	61,7	123,4	128,6	33,6	34,7
Powiat staszowski	58,3	59,4	103,5	107,9	29,6	30,8
Powiat włoszczowski	61,6	62,2	111,9	116,0	32,5	33,4

Źródło danych: GUS BDL

W świętokrzyskim mieszka 485 469 osób w przedziale wiekowym 50 lat i więcej. Najwięcej osób w wieku 50+ odnotowano w powiatach: m. Kielce (80 194), kieleckim (68 347) oraz ostrowieckim (47 058). Powiatami w których mieszkało najmniej osób w badanej grupie wiekowej są powiaty: kazimierski (13 802), włoszczowski (17 264) i opatowski (20 949). W regionie świętokrzyskim osoby powyżej 50 roku życia stanowiły 38,62% ogółu mieszkańców. Najmniejszy odsetek ludności w tym wieku zanotowano w powiecie kieleckim (32,78%), a najwyższy w powiecie skarżyskim (42,41%).

Tabela nr 8. Liczba ludności w wieku 50 lat i więcej w województwie świętokrzyskim w 2015 r.

Nazwa	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85 i więcej	Ogółem
	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	
	2015	2015	2015	2015	2015	2015	2015	2015	
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	
ŚWIĘTOKRZYSKIE	79 970	96 393	93 312	74 210	41 503	41 171	31 942	26 995	485 496
Powiat kielecki	13 427	14 691	12 708	9 382	5 082	5 251	4 188	3 618	68 347
Powiat konecki	5 338	6 322	6 105	5 156	2 797	2 817	2 230	1 824	32 589
Powiat ostrowiecki	7 511	9 803	9 431	7 268	3 848	3 965	2 895	2 337	47 058
Powiat skarżyski	5 040	6 680	6 432	4 954	2 536	2 823	2 370	1 837	32 672
Powiat starachowicki	6 097	7 259	6 962	5 437	3 300	3 508	2 703	2 010	37 276
Powiat m.Kielce	11 822	15 066	16 163	13 762	7 556	7 062	5 022	3 741	80 194
Powiat buski	4 526	5 511	5 121	4 380	2 575	2 461	2 091	1 994	28 659
Powiat jędrzejowski	5 100	6 502	6 591	5 178	2 864	2 608	2 096	1 873	32 812
Powiat kazimierski	2 328	2 586	2 501	1 921	1 277	1 269	975	945	13 802
Powiat opatowski	3 570	4 043	4 177	2 944	1 656	1 806	1 454	1 299	20 949
Powiat pińczowski	2 608	3 150	3 096	2 417	1 483	1 404	1 081	1 048	16 287
Powiat sandomierski	5 070	5 815	5 625	4 628	2 815	2 683	2 030	1 941	30 607
Powiat staszowski	4 661	5 639	5 146	4 094	2 174	2 093	1 623	1 550	26 980
Powiat włoszczowski	2 872	3 326	3 254	2 689	1 540	1 421	1 184	978	17 264

Źródło: GUS BDL

Biorąc pod uwagę powyższe dane statystyczne zauważyć można, że trudna sytuacja demograficzna dotyczy całego obszaru województwa świętokrzyskiego. Zarówno starzenie się, jak i wyludnienie jest problemem dla całego regionu. Liczba mieszkańców spada, a zjawisko to jest

szczególnie skoncentrowane w powiecie ostrowieckim (ubytek liczby ludności o 1 261 osób w odniesieniu do roku 2014).

Poziom i struktura bezrobocia

Kolejnym ważnym aspektem obok demografii, który trzeba wziąć pod uwagę w przypadku badania obszarów zdegradowanych wymagających rewitalizacji jest poziom i struktura bezrobocia. W województwie świętokrzyskim na koniec 2015 roku zanotowano spadek względem roku 2014 liczby osób bezrobotnych. Liczba tych osób w 2015 roku wyniosła 66 131, co odpowiadało spadkowi rzędu 12,33%. Spadki liczby osób bezrobotnych dotyczyły całego regionu świętokrzyskiego, przy czym najmniejsza zanotowano wartość w obszarze tej cechy została zanotowana w powiecie pińczowskim (o 152 osoby).

Tabela nr 9. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w województwie świętokrzyskim w 2014 r. i 2015 r.

Nazwa	Bezrobotni zarejestrowani ogółem	
	2014	2015
	[osoba]	[osoba]
POLSKA	1 825 180	1 563 339
ŚWIĘTOKRZYSKIE	75 434	66 131
Powiat kielecki	12 059	11 177
Powiat konecki	6 261	5 244
Powiat ostrowiecki	7 560	6 836
Powiat skarżyski	6 653	5 808
Powiat starachowicki	5 527	4 815
Powiat m.Kielce	10 514	9 378
Powiat buski	2 901	2 581
Powiat jędrzejowski	4 712	4 238
Powiat kazimierski	2 100	1 746
Powiat opatowski	4 990	4 681
Powiat pińczowski	1 660	1 508
Powiat sandomierski	4 187	3 229
Powiat staszowski	3 640	3 051
Powiat włoszczowski	2 670	1 839

Źródło: GUS – BDL.

Analizując lata 2014-2015 pod względem wykształcenia osób bezrobotnych w regionie świętokrzyskim można zauważyć, że bezrobocie wśród ludzi posiadających wykształcenie wyższe zmalało. W 2014 roku liczba bezrobotnych z wykształceniem wyższym wynosiła 11 436 osób, a na koniec 2015 roku 10 449 osób. Jedynie w powiatach opatowskim i włoszczowskim bezrobocie wśród osób legitymujących się tym rodzajem wykształcenia wzrosło odpowiednio o 2 osoby oraz o 4 osoby.¹¹

¹¹ http://stat.gov.pl/bdl/app/dane_podgrup.hier?p_id=973019&p_token=1650904990

Tabela nr 10. Bezrobotni zarejestrowani wg poziomu wykształcenia – wykształcenie wyższe ogółem.

Jednostka terytorialna	Bezrobotni posiadający wykształcenie wyższe	
	ogółem	
	2014	2015
	osoba	osoba
POLSKA	225 441	200 245
ŚWIĘTOKRZYSKIE	11 436	10 449
Powiat kielecki	1 741	1 663
Powiat konecki	768	683
Powiat ostrowiecki	1 024	933
Powiat skarżyski	862	807
Powiat starachowicki	720	653
Powiat m. Kielce	2 554	2 332
Powiat buski	417	375
Powiat jędrzejowski	759	698
Powiat kazimierski	198	163
Powiat opatowski	442	444
Powiat pińczowski	266	243
Powiat sandomierski	725	586
Powiat staszowski	607	512
Powiat włoszczowski	353	357

Źródło: GUS: BDL

Wśród ogólnej liczby bezrobotnych zanotowanej na koniec 2015 roku 16 643 osób posiadało wykształcenie policealne, średnie lub zawodowe.

We wszystkich powiatach w regionie świętokrzyskim w 2015 r. zanotowano spadki w stosunku do roku 2014. W powiatach koneckim, sandomierskim i skarżyskim w 2015 roku w stosunku do roku poprzedniego liczba osób bezrobotnych z tym rodzajem wykształcenia spadła kolejno o 278 (17,5%), 274 (25,5%) i 267 (14,4%) osób. Powiatami, które charakteryzowały się najmniejszym spadkiem liczby osób bezrobotnych w omawianym rodzaju wykształcenia były powiat opatowski i pińczowski. W tych powiatach liczba bezrobotnych posiadających wykształcenie policealne, średnie lub zawodowe wyniosła w 2015 r. po 41 osób (w odniesieniu do 2014 r.), z czego w powiecie opatowskim spadek ten stanowił 4,3% ogólnej liczby bezrobotnych z wymienionym wykształceniem, a w powiecie pińczowskim 8,5%.¹²

¹² Opracowanie własne na podstawie GUS, BDL.

Tabela nr 11. Bezrobotni zarejestrowani wg poziomu wykształcenia – wykształcenie policealne, średnie zawodowe ogółem.

Jednostka terytorialna	Bezrobotni posiadający wykształcenie policealne, średnie zawodowe ogółem	
	ogółem	
	2014	2015
	osoba	osoba
POLSKA	401 041	340 799
ŚWIĘTOKRZYSKIE	19 169	16 643
Powiat kielecki	3 059	2 862
Powiat konecki	1 593	1 315
Powiat ostrowiecki	1 820	1 667
Powiat skarżyski	1 857	1 590
Powiat starachowicki	1 327	1 139
Powiat m. Kielce	2 556	2 304
Powiat buski	808	678
Powiat jędrzejowski	1 364	1 149
Powiat kazimierski	725	566
Powiat opatowski	958	917
Powiat pińczowski	483	442
Powiat sandomierski	1 097	823
Powiat staszowski	856	722
Powiat włoszczowski	666	469

Źródło: GUS: BDL

Na koniec 2015 roku w regionie świętokrzyskim wśród osób legitymujących się wykształceniem średnim ogólnokształcącym, zarejestrowanych jako bezrobotne widniały 7 084 osoby. W porównaniu z rokiem 2014 to o 854 osoby mniej (10,8%). Najwięcej osób posiadających ten rodzaj wykształcenia pochodziło z powiatu kieleckiego (1 088 osób) i miasta powiatowego Kielce (1 022 osoby), a najmniej z powiatu pińczowskiego (186 osób).

Tabela nr 12. Bezrobotni zarejestrowani wg poziomu wykształcenia – wykształcenie średnie ogółem.

Jednostka terytorialna	Bezrobotni posiadający wykształcenie średnie ogólnokształcące ogółem	
	2014	2015
	osoba	osoba
POLSKA	191855	164558
ŚWIĘTOKRZYSKIE	7938	7084
Powiat kielecki	1134	1088
Powiat konecki	588	505
Powiat ostrowiecki	805	749
Powiat skarżyski	649	598
Powiat starachowicki	605	523
Powiat m. Kielce	1126	1022
Powiat buski	304	260
Powiat jędrzejowski	491	426

Powiat kazimierski	255	207
Powiat opatowski	666	619
Powiat pińczowski	222	186
Powiat sandomierski	408	332
Powiat staszowski	382	353
Powiat włoszczowski	303	216

Źródło: GUS: BDL

Porównując wielkość bezrobocia wśród mieszkańców województwa świętokrzyskiego posiadających wykształcenie zasadnicze (zawodowe) wyraźnie widać, że we wszystkich powiatach zanotowano spadki w porównaniu do roku 2014 (14,5%). W końcu roku 2015 bezrobocie wśród tej grupy wynosiło 18 221 osób, podczas gdy w latach poprzednich było wyższe o 3 081 osób w odniesieniu do roku 2014. W 2015 roku najwięcej osób bezrobotnych z omawianym wykształceniem zarejestrowano w powiecie kieleckim (3 106 osób), powiecie miejskim Kielce (2 007 osób) i powiecie ostrowieckim (1 900 osób). Najmniej osób posiadających wykształcenie zasadnicze (zawodowe) zarejestrowano w powiecie kazimierskim (423 osoby) i powiecie włoszczowskim (438 osób). Wśród mieszkańców regionu świętokrzyskiego z tym rodzajem wykształcenia, największym spadkiem liczby bezrobotnych charakteryzował się powiat konecki. Porównując rok 2015 i 2014, liczba bezrobotnych z tego powiatu, posiadających „zawodówkę” spadła, aż o 407 osób. Najmniejszym odsetkiem osób zatrudnionych w roku 2015 wyróżniały się dwa powiaty: buski (w porównaniu z 2014 rokiem spadek o 30 osób) i pińczowski (w porównaniu z 2014 rokiem spadek o 59 osób).

Tabela nr 13. Bezrobotni zarejestrowani wg poziomu wykształcenia – wykształcenie zasadnicze (zawodowe) ogółem.

Jednostka terytorialna	Bezrobotni posiadający wykształcenie zasadnicze (zawodowe) ogółem	
	2014	2015
	osoba	osoba
POLSKA	504267	424924
ŚWIĘTOKRZYSKIE	21302	18221
Podregion 52 - kielecki	13630	11683
Powiat kielecki	3421	3106
Powiat konecki	1921	1514
Powiat ostrowiecki	2171	1900
Powiat skarżyski	1984	1682
Powiat starachowicki	1769	1474
Powiat m. Kielce	2364	2007
Podregion 53 - sandomiersko-jędrzejowski	7672	6538
Powiat buski	806	776
Powiat jędrzejowski	1176	1095
Powiat kazimierski	512	423
Powiat opatowski	1778	1626
Powiat pińczowski	439	380
Powiat sandomierski	1102	856
Powiat staszowski	1111	944
Powiat włoszczowski	748	438

Źródło: GUS: BDL

Z danych Urzędu Statystycznego w Kielcach wynika, że na koniec 2015 roku w województwie świętokrzyskim w urzędach pracy były zarejestrowane 13 734 osoby posiadające wykształcenie gimnazjalne i niższe. W porównaniu z rokiem 2014 liczba takich bezrobotnych spadła o 1 855 osób (11,9%). Najwięcej bezrobotnych z takim wykształceniem w 2015 roku było zarejestrowanych w powiecie kieleckim (2 458 osób), mieście powiatowym Kielce (1 713 osób) oraz w powiecie ostrowieckim (1 587 osób), najmniej w powiatach pińczowskim (257 osób) i kazimierskim (387 osób). Na koniec 2015 roku w odniesieniu do roku 2014 w regionie świętokrzyskim liczba osób mających wykształcenie gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe malała. Jedynie w powiecie pińczowskim zanotowano wzrost liczby bezrobotnych z tego rodzaju wykształceniem o 7 osób. Największy spadek liczby bezrobotnych w 2015 roku w stosunku do 2014 roku, nieposiadających wykształcenia ponadgimnazjalnego i wyższego zanotowano wśród mieszkańców powiatów: kieleckiego (spadek o 246 osób), włoszczowskiego (spadek o 241 osób), sandomierskiego (spadek o 223 osoby) i powiatu miejskiego Kielce (spadek o 201 osób).

Tabela nr 14. Bezrobotni zarejestrowani wg poziomu wykształcenia – wykształcenie gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe ogółem.

Jednostka terytorialna	Bezrobotni posiadający wykształcenie gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe ogółem	
	2014	2015
	osoba	osoba
POLSKA	502576	432813
ŚWIĘTOKRZYSKIE	15589	13734
Powiat kielecki	2704	2458
Powiat konecki	1391	1227
Powiat ostrowiecki	1740	1587
Powiat skarżyski	1301	1131
Powiat starachowicki	1106	1026
Powiat m. Kielce	1914	1713
Powiat buski	566	492
Powiat jędrzejowski	922	870
Powiat kazimierski	410	387
Powiat opatowski	1146	1075
Powiat pińczowski	250	257
Powiat sandomierski	855	632
Powiat staszowski	684	520
Powiat włoszczowski	600	359

Źródło: GUS: BDL

W 2015 roku charakterystyczną cechą struktury bezrobocia pozostawał niski poziom wykształcenia zarejestrowanych bezrobotnych. W regionie świętokrzyskim wykształcenie wyższe posiadało 15,8% ogółu bezrobotnych. Świadectwem ukończenia szkół policealnych i średnich zawodowych legitymowało się jedynie 25,2%, a wykształceniem średnim ogólnokształcącym jedynie 10,7% ogółu zarejestrowanych. Największy odsetek wśród bezrobotnych stanowiły osoby posiadające wykształcenie zasadnicze (zawodowe) – 27,6%. Dość duży procent w ogóle bezrobotnych stanowiła grupa osób posiadających jedynie wykształcenie gimnazjalne i niższe.

Tabela nr 15. Udział bezrobotnych według posiadanego wykształcenia w ogóle bezrobotnych zarejestrowanych w 2015 roku.

Jednostka terytorialna	Wyższe	Policealne, średnie zawodowe	Średnie ogólnokształcące	Zasadnicze (zawodowe)	Gimnazjalne, podstawowe, niepełne podstawowe
	2015	2015	2015	2015	2015
	%	%	%	%	%
POLSKA	12,8	21,8	10,5	27,2	27,7
ŚWIĘTOKRZYSKIE	15,8	25,2	10,7	27,6	20,8
Powiat kielecki	14,9	25,6	9,7	27,8	22,0
Powiat konecki	13,0	25,1	9,6	28,9	23,4
Powiat ostrowiecki	13,6	24,4	11,0	27,8	23,2
Powiat skarżyski	13,9	27,4	10,3	29,0	19,5
Powiat starachowicki	13,6	23,7	10,9	30,6	21,3
Powiat m. Kielce	24,9	24,6	10,9	21,4	18,3
Powiat buski	14,5	26,3	10,1	30,1	19,1
Powiat jędrzejowski	16,5	27,1	10,1	25,8	20,5
Powiat kazimierski	9,3	32,4	11,9	24,2	22,2
Powiat opatowski	9,5	19,6	13,2	34,7	23,0
Powiat pińczowski	16,1	29,3	12,3	25,2	17,0
Powiat sandomierski	18,1	25,5	10,3	26,5	19,6
Powiat staszowski	16,8	23,7	11,6	30,9	17,0
Powiat włoszczowski	19,4	25,5	11,7	23,8	19,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS: Bank Danych Lokalnych.

Biorąc pod uwagę wiek bezrobotnych zarejestrowanych w świętokrzyskich urzędach pracy wyraźnie widać, że najliczniejszą grupę stanowili bezrobotni w wieku 25-34 lata. Było ich, aż 19 351 osób, co stanowiło 29,3% ogółu. Najmniejszym udziałem charakteryzowali się bezrobotni z przedziału wiekowego 60 lat i więcej, których odsetek wyniósł zaledwie 4,9% (3 226 osób). W porównaniu do roku 2014 odnotowano zmniejszenie udziału osób w wieku 18-24 (o 1,1 p.p.), 25-34 lata (o 0,4 p.p.) i 45-54 lata (o 0,3 p.p.). Wzrost miał miejsce w grupie osób 35-44 lata (o 0,3 p.p.), 55-59 lat (o 0,5 p.p.) oraz 60 lat i więcej (o 1,0 p.p.).

Tabela nr 16. Liczba osób bezrobotnych w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 r. ze względu na wiek.

Nazwa	24 lata i mniej		25 i więcej		25-34	
	ogółem		ogółem		ogółem	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
POLSKA	301 952	236 837	1 523 228	1 326 502	509 411	429 799
ŚWIĘTOKRZYSKIE	13 895	11 463	61 539	54 668	22 400	19 351
Powiat kielecki	2 563	2 295	9 496	8 882	3 742	3 466
Powiat konecki	1 007	748	5 254	4 496	1 798	1 464
Powiat ostrowiecki	1 137	992	6 423	5 844	2 152	1 871
Powiat skarżyski	785	619	5 868	5 189	1 788	1 488
Powiat starachowicki	809	663	4 718	4 152	1 519	1 306

Powiat m. Kielce	1 045	797	9 469	8 581	2 974	2 567
Powiat buski	753	646	2 148	1 935	920	802
Powiat jędrzejowski	1 154	904	3 558	3 334	1 456	1 278
Powiat kazimierski	698	517	1 402	1 229	646	536
Powiat opatowski	1 127	1 014	3 863	3 667	1 539	1 441
Powiat pińczowski	449	377	1 211	1 131	503	460
Powiat sandomierski	951	747	3 236	2 482	1 449	1 146
Powiat staszowski	858	710	2 782	2 341	1 185	982
Powiat włoszczowski	559	434	2 111	1 405	729	544

Źródło: GUS – BDL

Tabela nr 17. Liczba osób bezrobotnych w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 r. ze względu na wiek.

Nazwa	35-44		45-54		55 i więcej	
	ogółem		ogółem		ogółem	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
POLSKA	382 125	332 887	339 614	287 907	292 078	275 909
ŚWIĘTOKRZYSKIE	15 377	13 713	13 288	11 428	10 474	10 176
Powiat kielecki	2 316	2 107	1 969	1 805	1 469	1 504
Powiat konecki	1 404	1 196	1 211	1 007	841	829
Powiat ostrowiecki	1 628	1 568	1 524	1 299	1 119	1 106
Powiat skarżyski	1 508	1 403	1 419	1 198	1 153	1 100
Powiat starachowicki	1 158	1 011	1 120	966	921	869
Powiat m. Kielce	2 427	2 168	2 145	1 918	1 923	1 928
Powiat buski	514	464	373	347	341	322
Powiat jędrzejowski	914	838	660	623	528	595
Powiat kazimierski	330	281	239	222	187	190
Powiat opatowski	959	942	808	706	557	578
Powiat pińczowski	235	222	267	232	206	217
Powiat sandomierski	739	568	577	413	471	355
Powiat staszowski	701	584	487	423	409	352
Powiat włoszczowski	544	361	489	269	349	231

Źródło: GUS – BDL

Analizując zjawisko bezrobocia długotrwałego to na koniec 2015 roku w rejestrach świętokrzyskich urzędów pracy figurowały 24 692 osoby oczekujące na pracę ponad rok. Ich udział w bezrobotnych ogółem stanowił 37,3%. W odniesieniu do roku 2014 liczba długotrwanie bezrobotnych zmniejszyła się o 6 947 osób. W końcu 2015 roku największą liczbą długotrwanie bezrobotnych charakteryzowały się powiaty: miejski Kielce (3 801 osób) i kielecki (3 573 osoby), a najmniejszą powiaty: buski (818 osób), staszowski (733 osoby), pińczowski (625 osób) i włoszczowski (480 osób). Najwięcej długotrwanie bezrobotnych ubyto w powiecie sandomierskim (spadek o 863 osoby), kieleckim (spadek o 802 osoby) oraz włoszczowskim (spadek o 798 osób). W 2015 roku najmniejszym spadkiem liczby osób oczekujących na pracę dłużej niż rok charakteryzowały się powiaty: kazimierski (167 osób mniej niż w 2014 roku), buski (160 osób mniej niż w 2014 roku), pińczowski (152 osoby mniej w porównaniu do 2014 roku).

Tabela nr 18. Bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok ogółem w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.

Bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok		
Nazwa	ogółem	
	2014	2015
	[osoba]	[osoba]
POLSKA	760 056	620 855
ŚWIĘTOKRZYSKIE	31 639	24 692
Powiat kielecki	4 375	3 573
Powiat konecki	2 427	1 806
Powiat ostrowiecki	2 962	2 445
Powiat skarżyski	3 061	2 566
Powiat starachowicki	2 370	1 805
Powiat m.Kielce	4 546	3 801
Powiat buski	978	818
Powiat jędrzejowski	2 334	1 993
Powiat kazimierski	1 075	908
Powiat opatowski	2 486	2 095
Powiat pińczowski	777	625
Powiat sandomierski	1 907	1 044
Powiat staszowski	1 063	733
Powiat włoszczowski	1 278	480

Źródło: GUS-BDL.

W województwie świętokrzyskim największym udziałem bezrobotnych pozostających bez pracy dłużej niż rok w bezrobotnych ogółem w 2015 roku charakteryzował się powiat kazimierski (52,0%), jędrzejowski (47,0%), opatowski (44,8%) oraz skarżyski (44,2%). Najmniejszy odsetek takich bezrobotnych zanotowały urzędy pracy w powiatach: włoszczowskim (26,1%) oraz staszowskim (24,0%).

Tabela nr 19. Bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż rok w bezrobotnych ogółem w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.

Bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok		
Nazwa	ogółem w % bezrobotnych ogółem	
	2014	2015
	[%]	[%]
POLSKA	41,6	39,7
ŚWIĘTOKRZYSKIE	41,9	37,3
Powiat kielecki	36,3	32,0
Powiat konecki	38,8	34,4
Powiat ostrowiecki	39,2	35,8
Powiat skarżyski	46,0	44,2
Powiat starachowicki	42,9	37,5
Powiat m.Kielce	43,2	40,5

Powiat buski	33,7	31,7
Powiat jędrzejowski	49,5	47,0
Powiat kazimierski	51,2	52,0
Powiat opatowski	49,8	44,8
Powiat pińczowski	46,8	41,4
Powiat sandomierski	45,5	32,3
Powiat staszowski	29,2	24,0
Powiat włoszczowski	47,9	26,1

Źródło: GUS-BDL.

Według danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach udział bezrobotnych pozostających bez pracy od 1 do 3 miesięcy wynosił 19,7% (12 979 osób), od 3 do 6 miesięcy 15,7% (10 372 osób), od 6 do 12 miesięcy 16,9% (11 193 osób). Najmniejszym udziałem charakteryzowała się grupa bezrobotnych pozostających bez pracy do 1 miesiąca (6 895 osób, co stanowiło 10,4%).¹³

Według danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach wśród długotrwale bezrobotnych dominowały osoby w wieku 25-34 lata (27,5%) oraz 35-44 lata (22,5%). Najczęściej były to osoby posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe (29,6%), gimnazjalne i poniżej (23,6%) oraz policealne i średnie zawodowe (23,8%).¹⁴

Analizując stopę bezrobocia rejestrowanego w województwie świętokrzyskim to wyniosła ona w 2015 roku 12,5% i była niższa o 1,6 p.p. niż w roku 2014. Najwyższą stopą bezrobocia charakteryzował się powiat skarżyski (22,3%), opatowski (19,8%), ostrowiecki (17,5%), konecki (17,4%), kielecki (15,5%) i starachowicki (13%). Najniższą stopę bezrobocia zanotowano w powiecie buskim (7,1%).

Tabela nr 20. Stopa bezrobocia w regionie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku w %.

Nazwa	Stopa bezrobocia	
	2014	2015
	[%]	[%]
POLSKA	11,4	9,8
ŚWIĘTOKRZYSKIE	14,1	12,5
PODREGION 52 - KIELECKI	15,4	13,9
Powiat kielecki	16,6	15,5
Powiat konecki	20,2	17,4
Powiat ostrowiecki	19,1	17,5
Powiat skarżyski	24,8	22,3
Powiat starachowicki	14,8	13,0
Powiat m.Kielce	9,8	8,7
PODREGION 53 - SANDOMIERSKO-JĘDRZEJOWSKI	12,2	10,5
Powiat buski	8,0	7,1
Powiat jędrzejowski	13,3	12,1
Powiat kazimierski	12,4	10,5
Powiat opatowski	20,9	19,8
Powiat pińczowski	9,5	8,7

¹³ Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach: „Informacja o poziomie i strukturze bezrobocia w województwie świętokrzyskim w 2015 r.”, Kielce, 2016 r.

¹⁴ Wojewódzki Urząd Pracy: „Analiza i ocena sytuacji na rynku pracy w województwie świętokrzyskim w 2015 roku”, Kielce, 2016 r.

Powiat sandomierski	11,3	8,9
Powiat staszowski	11,3	9,6
Powiat włoszczowski	12,7	9,1

Źródło: GUS – BDL.

Wśród wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych w województwie świętokrzyskim w 2015 roku, aż 82,4% posiadało zawód. 17,6% nie posiadało zawodu. Najwyższy wzrost liczby bezrobotnych dotyczył grupy pracowników wykonujących prace proste (o 552 osoby), pracowników usług i sprzedawców (o 451 osób), operatorów i monterów maszyn i urządzeń (o 268 osób), pracowników biurowych (o 175 osób). Znaczny spadek liczby osób bezrobotnych zanotowano wśród robotników przemysłowych i rzemieślników (o 1 948 osób), techników i innego średniego personelu (o 1 408 osób) oraz specjalistów (o 716 osób).¹⁵

Ubóstwo i wykluczenie społeczne

Bardzo ważnym wskaźnikiem, który należy wziąć pod uwagę badając kondycję danej społeczności jest wskaźnik zagrożenia ubóstwem. Badając ten wskaźnik należy przeanalizować różne inne czynniki, m.in. liczbę osób w gospodarstwach domowych. W województwie świętokrzyskim w 2015 roku 1 gospodarstwo domowe zamieszkiwało przeciętnie około 3 osób.

Tabela nr 21. Liczba osób zamieszkujących 1 gospodarstwo domowe w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.

Nazwa	ogółem	
	2014	2015
	[osoba]	[osoba]
POLSKA	2,73	2,72
ŚWIĘTOKRZYSKIE	2,91	2,88

Źródło: GUS – BDL.

Tabela nr 22. Charakterystyka osób zamieszkujących przeciętne gospodarstwo domowe w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.

Nazwa	pracujących		pobierający świadczenia społeczne		emerytury i renty		pozostających na utrzymaniu		pobierająca świadczenia z ubezpieczeń społecznych w relacji do przeciętnej liczby osób w gospodarstwie domowym	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[-]	[-]
POLSKA	1,09	1,10	0,78	0,78	0,67	0,67	0,79	0,77	0,29	0,29
ŚWIĘTOKRZYSKIE	1,14	1,13	0,87	0,89	0,73	0,78	0,86	0,81	0,30	0,31

Źródło: GUS – BDL.

Jeżeli chodzi o wskaźniki zagrożenia ubóstwem w województwie świętokrzyskim, to są one wyższe niż wartości krajowe. W 2015 roku spadek wartości dotyczył jedynie wskaźnika „minimum

¹⁵ Wojewódzki Urząd Pracy: „Analiza i ocena sytuacji na rynku pracy w województwie świętokrzyskim w 2015 roku”, Kielce, 2016 r.

egzystencji” (o 0,9 p.p.). Wzrostowi uległy natomiast „relatywna granica ubóstwa” oraz „ustawowa granica ubóstwa”. Według danych z Urzędu Statystycznego w Kielcach wskaźnik wg „relatywnej granicy ubóstwa” wyniósł w 2015 roku 24,4% i był wyższy w porównaniu z rokiem 2014 o 1,8 p.p., a wskaźnik wg „ustawowej granicy ubóstwa” wyniósł w 2015 r. 18,6% i w stosunku do 2014 roku był wyższy o 1,4 p.p.

Tabela nr 23. Wskaźniki zagrożenia ubóstwem w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.

Nazwa	minimum egzystencji		relatywna granica ubóstwa		ustawowa granica ubóstwa	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015
	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]
POLSKA	7,4	6,5	16,2	15,5	12,2	12,2
ŚWIĘTOKRZYSKIE	12,2	11,3	22,6	24,4	17,2	18,6

Źródło: GUS – BDL.

W 2015 r. w województwie świętokrzyskim zmniejszyła się liczba osób, którym przyznano świadczenia pomocy społecznej. Na koniec 2015 roku w całym regionie było 605 osób na 10 tys. mieszkańców, którym zostały przyznane takie świadczenia, podczas gdy w 2014 roku osób takich było 632,7 na 10 tys. mieszkańców. Niemniej jednak odsetek tych osób jest dużo wyższy niż krajowy.

Tabela nr 24. Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenia z pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców¹⁶.

Nazwa	2014 r.	2015 r.
	osoba	osoba
Polska	486,9	460,1
Świętokrzyskie	632,7	605,0

Źródło: BDL

W 2015 roku w województwie świętokrzyskim najczęstszym powodem przyznania świadczeń pomocy społecznej było ubóstwo w rodzinie. Aż 24 114 osób otrzymało decyzje o przyznaniu pomocy społecznej z tego powodu. Drugim czynnikiem, przez który mieszkańcy masowo otrzymywali pomoc społeczną było bezrobocie w rodzinie. 24 020 osób skorzystało z pomocy społecznej właśnie z tego powodu. Kolejnym powodem, przez który mieszkańcy zmuszeni byli skorzystać z pomocy społecznej była długotrwała lub ciężka choroba w rodzinie. Z tego powodu, ponad 19 000 mieszkańców regionu świętokrzyskiego skorzystało z pomocy. Ponad 16 000 osób otrzymało decyzje o wsparciu z powodu występującej w rodzinie niepełnosprawności.

¹⁶ Ostatnie dostępne dane z BDL.

Tabela nr 25. Powody przyznania pomocy rodzinie w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015.

Nazwa	ubóstwo		sieroctwo		bezdomność		potrzeba ochrony macierzyństwa		bezrobocie		niepełnosprawność	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
POLSKA	724 306	694 447	1 840	1 519	37 763	38 060	126 329	127 015	635 511	574 705	408 697	399 253
ŚWIĘTOKRZYSKIE	25 782	24 114	109	68	1 243	1 188	4 317	4 380	26 241	24 020	18 571	16 475
Powiat kielecki	4 647	4 721	18	18	109	101	814	861	4 138	4 026	2 506	2 564
Powiat konecki	1 427	1 404	6	3	68	66	465	489	2 285	2 082	1 252	1 335
Powiat ostrowiecki	2 786	2 604	23	2	121	125	392	372	2 692	2 193	1 970	1 693
Powiat skarżyski	1 351	1 381	2	0	68	48	189	204	2 089	1 964	989	697
Powiat starachowicki	2 163	1 949	3	3	86	73	286	292	2 467	2 216	1 397	1 380
Powiat m.Kielce	5 860	4 798	35	13	582	573	143	158	4 359	3 575	5 140	3 441
Powiat buski	880	722	2	2	26	20	246	235	1 046	924	765	746
Powiat jędrzejowski	1 593	1 595	6	10	43	39	465	481	1 498	1 458	851	878
Powiat kazimierski	378	350	0	0	14	13	103	107	545	533	238	258
Powiat opatowski	1 107	1 035	1	0	24	28	137	117	1 270	1 252	641	621
Powiat pińczowski	519	508	1	1	12	15	143	123	490	459	418	409
Powiat sandomierski	1 318	1 267	8	13	56	55	303	279	1 307	1 317	911	927
Powiat staszowski	1 332	1 385	2	2	16	20	433	444	1 351	1 327	990	1 014
Powiat włoszczowski	421	395	2	1	18	12	198	218	704	694	503	512

Źródło: BDL

Tabela nr 26. Powody przyznania pomocy rodzinie w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.

Nazwa	długotrwała lub ciężka choroba		bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego		przemoc w rodzinie		potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi		alkoholizm	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
POLSKA	430 793	430 685	227 343	213 209	20 506	18 838	60	40	86 965	84 917
ŚWIĘTOKRZYSKIE	19 971	19 611	7 726	7 002	1 346	610	1	1	3 615	3 354
Powiat kielecki	2 919	2 998	1 472	1 446	130	128	0	0	491	513
Powiat konecki	954	1 009	416	394	94	113	1	0	213	206
Powiat ostrowiecki	1 195	1 069	823	623	144	48	0	1	531	455
Powiat skarżyski	1 044	702	359	274	53	36	0	0	300	306
Powiat starachowicki	1 745	1 693	537	495	50	39	0	0	407	422
Powiat m.Kielce	5 222	5 336	1 281	1 048	662	48	0	0	661	454
Powiat buski	1 095	1 040	513	447	14	7	0	0	113	111
Powiat jędrzejowski	1 250	1 270	578	601	50	43	0	0	234	219
Powiat kazimierski	299	284	113	114	32	45	0	0	66	59
Powiat opatowski	561	549	217	185	35	29	0	0	144	118
Powiat pińczowski	372	348	184	167	11	6	0	0	35	42
Powiat sandomierski	1 398	1 305	568	487	25	29	0	0	130	144
Powiat staszowski	1 485	1 567	474	505	31	23	0	0	199	205
Powiat włoszczowski	432	441	191	216	15	16	0	0	91	100

Źródło: BDL-GUS.

Tabela nr 27. Powody przyznania pomocy rodzinie w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.

Nazwa	narkomania		trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego		trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą		zdarzenie losowe		sytuacja kryzysowa		klęska żywiołowa lub ekologiczna	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
POLSKA	4 146	4 579	18 984	17 554	662	780	8 467	7 127	11 443	9 051	1 313	1 395
ŚWIĘTOKRZYSKIE	81	82	657	738	9	8	381	378	313	239	51	63
Powiat kielecki	6	6	93	92	4	4	70	69	84	33	29	15
Powiat konecki	15	26	65	64	2	1	71	68	74	96	13	2
Powiat ostrowiecki	9	6	91	61	1	1	12	13	21	27	0	7
Powiat skarżyski	8	6	14	21	0	0	18	8	1	31	0	0
Powiat starachowicki	12	14	44	54	0	1	54	39	2	9	3	2
Powiat m.Kielce	23	19	142	234	0	0	28	9	80	4	0	0
Powiat buski	3	0	37	32	0	0	33	50	5	2	0	2
Powiat jędrzejowski	0	0	38	47	1	1	17	22	21	23	3	3
Powiat kazimierski	1	1	9	9	0	0	11	11	14	4	1	19
Powiat opatowski	1	1	28	29	0	0	9	18	3	4	0	1
Powiat pińczowski	0	1	19	13	0	0	10	9	1	0	0	5
Powiat sandomierski	1	1	33	31	0	0	17	17	3	5	2	0
Powiat staszowski	2	1	27	28	1	0	20	35	4	1	0	7
Powiat włoszczowski	0	0	17	23	0	0	11	10	0	0	0	0

Źródło: BDL

Poziom edukacji

Analizując poziom degradacji poszczególnych obszarów należy wziąć pod uwagę również aspekt dotyczący wykształcenia danej społeczności. **Utrzymanie rozwoju obszaru polega m.in. na inwestycjach w kapitał ludzki, w tym w kompetencje dzieci, rodziców, nauczycieli, kadry zarządzającej ośrodków wychowania przedszkolnego.** Pod pojęciami inwestycji w kapitał ludzki i jakość edukacji przedszkolnej kryje się rozszerzenie i wzmocnienie oferty edukacji najmłodszego pokolenia w zakresie objęcia nią dzieci ze szczególnymi potrzebami, czyli tworzenie placówek specjalnych i oddziałów integracyjnych. Wczesna edukacja i opieka nad dziećmi w wieku 3-5 lat jest pierwszym etapem kształcenia, którego celem jest stymulowanie rozwoju poznawczego, społecznego i kulturalnego. Dzieci chodzące do przedszkoli przygotowują się do wczesnej nauki czytania, pisania oraz matematyki, a ponadto rozwijają swoje kompetencje społeczne i emocjonalne. Zwiększają w ten sposób swoje szanse na dobry start w szkole podstawowej i w całym procesie edukacji. Edukacja przedszkolna, choć jest pierwszym etapem edukacji formalnej, to należy rozumieć ją znacznie szerzej. Po pierwsze, w ujęciu czasowym jest okresem intensywnego rozwoju człowieka, który w dużej mierze wpływa na jego wykształcenie i sytuację w dorosłym życiu. Po drugie, edukacja małych dzieci nie dokonuje się wyłącznie w budynku ośrodków wychowania przedszkolnego podczas zajęć przygotowujących do szkoły. Potrzebne jest tu zaangażowanie całego środowiska lokalnego i zakres terytorialny wykraczający poza rodzinną miejscowość dzieci. W okresie wczesnego dzieciństwa możliwości rozwojowe dzieci są największe. Należy je więc wykorzystać w maksymalnym zakresie. Dlatego tak ważna jest edukacja przedszkolna wspomagana różnymi zajęciami dodatkowymi i działaniami stymulującymi rozwój dzieci. Niezbędne jest więc wypracowanie systemu edukacji przedszkolnej wysokiej jakości opartej nie tylko na obowiązkowej podstawie programowej,

ale również programami dodatkowymi rozwijającymi zainteresowania, kreatywność, umiejętność pracy zespołowej i inne kluczowe kompetencje u dzieci.

Wychowanie przedszkolne to pierwszy i prawdopodobnie najważniejszy etap kształcenia w całym systemie polskiej oświaty. Obejmuje ono dzieci w wieku 3–6 lat i realizowane jest w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych mieszczących się w szkołach podstawowych, jak również w zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych.

Należy również wspomnieć, że edukacja jest ważną inwestycją społeczną i gospodarczą. Wykształcenie i kompetencje ludzi stają się najważniejszymi wartościami współczesnej cywilizacji informacyjnej oraz społeczeństw opartych na wiedzy. W ciągu ostatniego ćwierćwiecza podejmowano więcej niż kilka prób reformowania systemu edukacji w Polsce. Reformowanie edukacji to zadanie trudne, długofalowe, kosztowne i ryzykowne. Jego skutki odczuje zaś co czwarty Polak, bo taka właśnie część społeczeństwa dzisiaj uczy się lub studiuje, nie licząc osób korzystających z edukacji pozaszkolnej.

Analizując poziom wykształcenia ludności regionu świętokrzyskiego należy zacząć od najmłodszych. Liczba dzieci w wieku przedszkolnym (3-6) lat wzrosła w województwie w porównaniu do 2014 roku o 4 884. Największy przyrost liczby dzieci w omawianym przedziale wiekowym wystąpił w przypadku powiatu kieleckiego (o 1 038 dzieci) oraz powiatu m. Kielce (o 824 dzieci) i powiatu jędrzejowskiego (o 390 dzieci). Wzrost liczby dzieci zaobserwowano we wszystkich powiatach województwa, przy czym najmniejszy przyrost liczby dzieci w wieku przedszkolnym wystąpił w powiatach: kazimierskim (o 111), włoszczowskim i pińczowskim (o 115 dzieci w każdym z powiatów). W 2015 roku w województwie świętokrzyskim dzieci w wieku przedszkolnym stanowiły grupę 48 286 osób. Najwięcej dzieci w omawianym wieku w 2015 roku odnotowano w powiatach: kieleckim (9144), m. Kielce (7609), ostrowieckim (3918) i jędrzejowskim (3663), najmniej w powiatach: kazimierskim (1157), pińczowskim (1391) i włoszczowskim (1744). Więcej dzieci w wieku 3-6 lat w województwie zamieszkiwało na terenach wiejskich (27 975), mniej w miastach (20 311).

Tabela nr 28. Liczba dzieci w wieku przedszkolnym w woj. świętokrzyskim wieku 3-6 lat w 2014 i 2015 r.

Nazwa	dzieci ogółem								
	ogółem			w miastach			na wsi		
	dzieci w wieku 3 - 6 lat			dzieci w wieku 3 - 6 lat			dzieci w wieku 3 - 6 lat		
	2014	2015	2015-2014	2014	2015	2015-2014	2014	2015	2015-2014
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
ŚWIĘTOKRZYSKIE	43 402	48 286	4 884	18 292	20 311	2 019	25 110	27 975	2 865
Powiat kielecki	8 106	9 144	1 038	503	542	39	7 603	8 602	999
Powiat konecki	2 680	2 993	313	758	857	99	1 922	2 136	214
Powiat ostrowiecki	3 604	3 918	314	2 395	2 578	183	1 209	1 340	131
Powiat skarżyski	2 378	2 625	247	1 631	1 812	181	747	813	66
Powiat starachowicki	3 117	3 459	342	1 616	1 814	198	1 501	1 645	144
Powiat m. Kielce	6 785	7 609	824	6 785	7 609	824	0	0	0
Powiat buski	2 508	2 747	239	538	641	103	1 970	2 106	136
Powiat jędrzejowski	3 273	3 663	390	970	1 055	85	2 303	2 608	305
Powiat kazimierski	1 046	1 157	111	211	208	-3	835	949	114
Powiat opatowski	1 759	1 960	201	355	401	46	1 404	1 559	155
Powiat pińczowski	1 240	1 391	151	338	377	39	902	1 014	112
Powiat sandomierski	2 620	2 893	273	946	1 040	94	1 674	1 853	179

Powiat staszowski	2 693	2 983	290	909	993	84	1 784	1 990	206
Powiat włoszczowski	1 593	1 744	151	337	384	47	1 256	1 360	104

Źródło: BDL GUS

Edukacja jest ważną inwestycją społeczną i gospodarczą. Wykształcenie i kompetencje ludzi stają się najważniejszymi wartościami współczesnej cywilizacji informacyjnej oraz społeczeństw opartych na wiedzy. W ciągu ostatniego ćwierćwiecza podejmowano więcej niż kilka prób reformowania systemu edukacji w Polsce. Reformowanie edukacji to zadanie trudne, długofalowe, kosztowne i ryzykowne. Jego skutki odczuje zaś co czwarty Polak¹⁷, bo taka właśnie część społeczeństwa dzisiaj uczy się lub studiuje, nie licząc osób korzystających z edukacji pozaszkolnej.

W 2015 roku w województwie świętokrzyskim funkcjonowały 564 szkoły podstawowe. W odniesieniu do roku 2014 liczba ich uległa zmniejszeniu o 4 obiekty. Największa liczba szkół podstawowych znajdowała się na terenie powiatu kieleckiego (124 obiekty), natomiast najmniejsza na obszarze powiatów: kazimierskiego (16 obiektów), włoszczowskiego (22 obiekty) oraz pińczowskiego (23 obiekty).

Tabela nr 29. Liczba szkół podstawowych ogółem w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 r.

Nazwa	ogółem	
	2014	2015
	[ob.]	[ob.]
POLSKA	13 528	13 563
ŚWIĘTOKRZYSKIE	568	564
Powiat kielecki	125	124
Powiat konecki	36	37
Powiat ostrowiecki	37	36
Powiat skarżyski	29	29
Powiat starachowicki	43	43
Powiat m.Kielce	34	37
Powiat buski	37	35
Powiat jędrzejowski	52	52
Powiat kazimierski	16	16
Powiat opatowski	34	33
Powiat pińczowski	23	23
Powiat sandomierski	45	45
Powiat staszowski	33	32
Powiat włoszczowski	24	22

Źródło: BDL GUS

Najwięcej uczniów pobierało naukę w powiecie kieleckim (13 899 osób) oraz m. Kielce (11 121 osób). Najmniejsza liczba uczniów uczęszczała do szkół podstawowych w powiatach: kazimierskim (1 941 osób), pińczowski (2 226 osób) oraz włoszczowskim (2 975 osób).

¹⁷ BDL GUS

Tabela nr 30. Liczba uczniów w szkołach podstawowych ogółem w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.

Nazwa	uczniowie	
	2014	2015
	[osoba]	[osoba]
POLSKA	2 306 102	2 480 793
ŚWIĘTOKRZYSKIE	70 900	74 704
Powiat kielecki	13 249	13 899
Powiat konecki	4 611	4 846
Powiat ostrowiecki	5 763	6 136
Powiat skarżyski	3 666	3 884
Powiat starachowicki	5 092	5 336
Powiat m.Kielce	10 369	11 121
Powiat buski	4 050	4 211
Powiat jędrzejowski	5 357	5 650
Powiat kazimierski	1 855	1 941
Powiat opatowski	3 043	3 168
Powiat pińczowski	2 165	2 226
Powiat sandomierski	4 462	4 708
Powiat staszowski	4 342	4 603
Powiat włoszczowski	2 876	2 975

Źródło: BDL GUS

Badając poziom edukacji oprócz osób uczęszczających do szkół należy wziąć pod uwagę wyniki egzaminów jakie ci uczniowie osiągnęli. Według danych pochodzących Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi, wyniki egzaminu szóstoklasisty w roku szkolnym 2015/2016 wyglądały następująco:

A. Język polski i matematyka

- najwyższy średni wynik w % zanotowano dla miasta Kielce (74,5%); nieco mniejsza wartość uzyskał powiat starachowicki (71,2%) oraz powiaty skarżyski (70,1%) i ostrowiecki (70,0%);
- powiaty, które uzyskały najniższy średni wynik z tego przedmiotu to: opatowski (67,4%) oraz sandomierski (67,0%).

B. Matematyka

- najwyższy średni wynik w % z matematyki uzyskało m. Kielce (61,4%);
- do powiatów, które osiągnęły najniższe wyniki z tego przedmiotu były: sandomierski (47,5%), buski (48,5%) i opatowski (48,8%).

Tabela nr 31. Wyniki z egzaminu szóstoklasisty z języka polskiego i matematyki w roku szkolnym 2015/2016 w województwie świętokrzyskim.

Powiat	Język polski		Matematyka	
	Średni wynik		Średni wynik	
	w pkt.	w %	w pkt.	w %
buski	13,71	68,5	9,70	48,5
jędrzejowski	13,74	68,7	10,24	51,2
kazimierski	13,65	68,2	11,24	56,2
kielecki	13,81	69,1	10,38	51,9
konecki	13,97	69,8	10,95	54,7
opatowski	13,47	67,4	9,76	48,8
ostrowiecki	14,01	70,0	9,89	49,4
pińczowski	13,77	68,8	10,57	52,9
sandomierski	13,39	67,0	9,50	47,5

skarżyski	14,01	70,1	10,23	51,1
starachowicki	14,23	71,2	10,41	52,0
staszowski	13,89	69,5	10,33	51,7
włoszczowski	13,76	68,8	10,01	50,0
m. Kielce	14,90	74,5	12,29	61,4

Źródło: http://www.komisja.pl/pobierz/sprawdzian/raporty/2016/srednie_wyniki_powiaty.pdf

Biorąc pod uwagę wyniki egzaminów łącznych z języka polskiego i matematyki najlepszy średni wynik w % należał do miasta Kielce (68,0%). Najlepsze rezultaty zanotowano w powiatach: sandomierskim (57,2%), opatowskim (58,1%), buskim (58,5%), włoszczowskim (59,4%) oraz ostrowieckim (59,7%). Najwięcej uczniów z niskimi wynikami z egzaminu z języka polskiego i matematyki uczęszczała do szkół w powiecie kieleckim (528 uczniów na 2 045 zdających), a najmniej w powiecie pińczowskim (72 uczniów na 313 zdających).

Tabela nr 32. Wyniki egzaminu szóstoklasisty z Części 1 w roku szkolnym 2015/2016 w województwie świętokrzyskim.

Powiat	Część 1*								
	Średni wynik		Liczba zdających	Liczba uczniów z wynikiem			Liczba szkół z wynikiem**		
	w pkt.	w %		niskim	średnim	wysokim	niskim	średnim	wysokim
buski	23,41	58,5	645	177	387	81	8	17	0
jędrzejowski	23,98	60,0	784	196	466	122	11	29	6
kazimierski	24,89	62,2	291	64	175	52	0	12	3
kielecki	24,19	60,5	2 045	528	1 153	364	30	49	22
konecki	24,91	62,3	696	142	436	118	4	23	4
opatowski	23,23	58,1	502	152	280	70	9	13	4
ostrowiecki	23,90	59,7	870	226	512	132	9	15	6
pińczowski	24,34	60,9	313	72	191	50	5	8	4
sandomierski	22,90	57,2	770	244	410	116	11	22	6
skarżyski	24,24	60,6	542	134	317	91	7	13	4
starachowicki	24,64	61,6	771	182	457	132	3	22	9
staszowski	24,23	60,6	634	171	353	110	7	19	3
włoszczowski	23,77	59,4	423	111	253	59	4	13	3
m. Kielce	27,19	68,0	1 560	273	802	485	1	9	17

Źródło: http://www.komisja.pl/pobierz/sprawdzian/raporty/2016/srednie_wyniki_powiaty.pdf

* Wynik łączny z części z języka polskiego i matematyki (część I obejmuje sprawdzian z języka polskiego i matematyki).

**Pominięto szkoły liczące mniej niż 5 uczniów.

C. Język angielski

- sprawdzian z języka angielskiego najlepiej wypadł w m. Kielce (78,3%) oraz powiecie skarżyskim (71,6%);
- najlepszy średni wynik zanotowano w powiecie pińczowskim (63,9%);
- najwięcej uczniów z niskim wynikiem sprawdzianu z języka angielskiego uczęszczała do szkół w powiecie kieleckim (574 uczniów na 2 048 zdających), a najmniej w powiecie kazimierskim (78 uczniów na 291 zdających).

Tabela nr 33. Wyniki egzaminu szóstoklasisty z języka angielskiego w roku szkolnym 2015/2016 w województwie świętokrzyskim.

Powiat	Język angielski								
	Średni wynik		Liczba zdających	Liczba uczniów z wynikiem			Liczba szkół z wynikiem*		
	w pkt.	w %		niskim	średnim	wysokim	niskim	średnim	wysokim
buski	26,18	65,4	645	190	349	106	8	16	1
jędrzejowski	26,33	65,8	784	226	436	122	15	29	2
kazimierski	26,91	67,3	291	78	161	52	1	14	0
kielecki	26,74	66,8	2 048	574	1 092	382	20	63	18
konecki	27,36	68,4	597	147	332	118	7	18	2
opatowski	26,04	65,1	471	150	244	77	8	14	2
ostrowiecki	27,91	69,8	853	200	476	177	3	24	2

pińczowski	25,57	63,9	313	104	163	46	8	9	0
sandomierski	25,79	64,5	770	246	395	129	19	18	2
skarżyski	28,65	71,6	541	118	274	149	4	11	9
starachowicki	27,58	69,0	770	191	424	155	6	22	6
staszowski	25,90	64,8	634	194	347	93	7	21	1
włoszczowski	26,20	65,5	409	114	233	62	5	13	2
m. Kielce	31,30	78,3	1 555	214	752	589	0	12	15

Źródło: http://www.komisja.pl/pobierz/sprawdzian/raporty/2016/srednie_wyniki_powiaty.pdf

*Pominięto szkoły liczące mniej niż 5 uczniów.

D. Język niemiecki

- w województwie świętokrzyskim do egzaminu szóstoklasisty z języka niemieckiego w roku szkolnym 2015/2016 przystąpili uczniowie z pięciu powiatów. Powiaty starachowicki i włoszczowski uzyskały najniższe wyniki (55,0%);
- nieco lepsze wyniki uzyskali uczniowie z powiatu koneckiego (56,5%);
- najwyższy wynik egzaminu należał do m. Kielce (93,0%);
- powiat opatowski zanotował średni wynik na poziomie 71,2%;
- liczba uczniów z wynikiem niskim była najwyższa w powiecie koneckim (23 uczniów na 99 zdających), a najmniejsza w powiecie opatowskim (2 uczniów na 31 zdających).

Tabela nr 34. Wyniki egzaminu szóstoklasisty z języka niemieckiego w roku szkolnym 2015/2016 w województwie świętokrzyskim.

Powiat	Język niemiecki								
	Średni wynik		Liczba zdających	Liczba uczniów z wynikiem			Liczba szkół z wynikiem*		
	w pkt.	w %		niskim	średnim	wysokim	niskim	średnim	wysokim
konecki	22,62	56,5	99	23	62	14	2	1	2
opatowski	28,48	71,2	31	2	18	11	0	0	2
starachowicki	22,00	55,0	1	0	1	0	-	-	-
włoszczowski	22,00	55,0	14	4	8	2	0	1	0
m. Kielce	37,20	93,0	5	0	1	4	0	0	1

Źródło: http://www.komisja.pl/pobierz/sprawdzian/raporty/2016/srednie_wyniki_powiaty.pdf

*Pominięto szkoły liczące mniej niż 5 uczniów.

Z powyższych danych wynika, że w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2015/2016 egzamin szóstoklasisty najslabiej zdali uczniowie w powiatach: sandomierskim, buskim, opatowskim i włoszczowskim.

Badając poziom edukacji w regionie świętokrzyskim należy także wziąć pod uwagę wyniki egzaminu gimnazjalnego w poszczególnych powiatach.

Wyniki egzaminu gimnazjalnego 2016:

A. Język polski

W województwie świętokrzyskim egzamin gimnazjalny z języka polskiego w roku szkolnym 2015/2016 najslabiej wypadł w powiecie pińczowskim, gdzie średni wynik wyniósł 63,3%. Najlepiej egzamin zdali uczniowie z powiatu miejskiego Kielce, gdzie łączny wynik wyniósł 73,5%. Nieco słabiej wypadli uczniowie z powiatu buskiego (69,5%) oraz koneckiego (69,3%).

Tabela nr 35. Wyniki egzaminu gimnazjalnego z języka polskiego w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2015/2016.

Powiat	Język polski								
	Średni wynik		Liczba zdających	Liczba uczniów z wynikiem			Liczba szkół z wynikiem*		
	w pkt.	w %		niskim	średnim	wysokim	niskim	średnim	Wysokim
buski	22,23	69,5	648	129	370	149	1	9	3
jędrzejowski	21,37	66,8	801	209	453	139	4	11	3
kazimierski	21,97	68,6	277	59	175	43	0	4	3
kielecki	22,02	68,8	2 003	460	1 125	418	6	29	11

konecki	22,18	69,3	736	165	400	171	2	9	2
opatowski	20,92	65,4	517	159	262	96	4	5	1
ostrowiecki	21,57	67,4	932	237	506	189	4	8	5
pińczowski	20,26	63,3	384	124	207	53	2	7	0
sandomierski	21,27	66,5	767	204	438	125	4	10	2
skarżyski	21,72	67,9	628	152	351	125	3	6	2
starachowicki	22,05	68,9	786	175	439	172	1	11	2
staszowski	21,77	68,0	733	181	409	143	0	12	0
włoszczowski	21,51	67,2	495	123	289	83	2	9	1
m. Kielce	23,52	73,5	1 651	267	913	471	6	10	14

Źródło: http://www.komisja.pl/pobierz/gimnazjum/raporty/2016/162_egz_gimn_powiaty.pdf

B. Historia

Egzamin z historii w województwie świętokrzyskim najlepiej zdali gimnazjaliści z m. Kielce (59,8%). Najślabiej wypadli uczniowie z powiatu pińczowskiego (53,0%), opatowskiego (53,2%) oraz ostrowieckiego (53,6%).

Tabela nr 36. Wyniki egzaminu gimnazjalnego z historii w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2015/2016.

Powiat	Historia								
	Średni wynik		Liczba zdających	Liczba uczniów z wynikiem			Liczba szkół z wynikiem*		
	w pkt.	w %		niskim	średnim	wysokim	niskim	średnim	Wysokim
buski	18,04	56,4	649	146	360	143	2	7	4
jędrzejowski	17,45	54,5	801	211	442	148	7	8	3
kazimierski	18,21	56,9	277	65	148	64	1	3	3
kielecki	17,75	55,5	2 003	487	1 112	404	10	26	10
konecki	18,11	56,6	736	158	419	159	3	6	4
opatowski	17,03	53,2	517	152	275	90	3	6	1
ostrowiecki	17,15	53,6	932	270	496	166	7	6	4
pińczowski	16,97	53,0	384	114	206	64	1	7	1
sandomierski	17,27	54,0	767	219	404	144	4	10	2
skarżyski	17,60	55,0	628	164	324	140	4	6	1
starachowicki	17,27	54,0	786	199	443	144	2	9	3
staszowski	17,70	55,3	733	182	391	160	1	7	4
włoszczowski	17,80	55,6	495	121	266	108	3	6	3
m. Kielce	19,14	59,8	1 651	327	824	500	6	13	11

Źródło: http://www.komisja.pl/pobierz/gimnazjum/raporty/2016/162_egz_gimn_powiaty.pdf

C. Matematyka

Analizując wyniki egzaminu gimnazjalnego z matematyki wyraźnie widać, że najlepszy średni wynik uzyskano w m. Kielce (54,5%), najgorszy natomiast w powiatach: sandomierskim (44,7%), opatowskim (44,9%), ostrowieckim (45,1%) oraz skarżyskim (45,7%).

Tabela nr 37. Wyniki egzaminu gimnazjalnego z matematyki w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2015/2016.

Powiat	Matematyka								
	Średni wynik		Liczba zdających	Liczba uczniów z wynikiem			Liczba szkół z wynikiem*		
	w pkt.	w %		Niski m	średnim	wysokim	niskim	średnim	Wysokim
buski	13,44	48,0	649	139	373	137	2	10	1
jędrzejowski	13,22	47,2	801	173	483	145	3	11	4
kazimierski	13,34	47,7	277	59	159	59	1	4	2
kielecki	13,64	48,7	2 003	439	1 124	440	6	28	12
konecki	13,78	49,2	735	156	412	167	2	7	4
opatowski	12,56	44,9	517	141	284	92	1	9	0
ostrowiecki	12,63	45,1	932	234	536	162	4	10	3
pińczowski	13,39	47,8	385	86	220	79	2	7	0
sandomierski	12,51	44,7	767	197	440	130	5	10	1

skarżyski	12,79	45,7	628	168	340	120	3	7	1
starachowicki	13,45	48,0	786	187	423	176	1	10	3
staszowski	13,20	47,1	733	170	412	151	1	10	1
włoszczowski	13,68	48,9	495	89	293	113	2	6	4
m. Kielce	15,25	54,5	1 653	272	871	510	6	12	12

Źródło: http://www.komisja.pl/pobierz/gimnazjum/raporty/2016/162_egz_gimn_powiaty.pdf

D. Przedmioty przyrodnicze

W roku szkolnym 2015/2016 na egzaminie gimnazjalnym najwyższy średni wynik uzyskali uczniowie gimnazjów w powiecie m. Kielce – 55,8%. Najniżej notowani byli uczniowie z powiatów: opatowskiego – 48,4%, sandomierskiego – 49,5% oraz ostrowieckiego – 49,9%.

Tabela nr 38. Wyniki egzaminu gimnazjalnego z przedmiotów przyrodniczych w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2015/2016.

Powiat	Przedmioty przyrodnicze								
	Średni wynik		Liczba zdających	Liczba uczniów z wynikiem			Liczba szkół z wynikiem*		
	w pkt.	w %		niskim	średnim	wysokim	niskim	Średnim	Wysokim
buski	14,65	52,3	649	134	380	135	1	6	6
jędrzejowski	14,21	50,7	801	184	455	162	4	11	3
kazimierski	14,32	51,2	277	71	156	50	0	4	3
kielecki	14,55	52,0	2 003	446	1 113	444	5	24	17
konecki	14,98	53,5	735	140	413	182	1	6	6
opatowski	13,55	48,4	517	158	265	94	3	4	3
ostrowiecki	13,98	49,9	932	246	503	183	5	5	7
pińczowski	14,14	50,5	385	101	211	73	1	6	2
sandomierski	13,86	49,5	767	209	417	141	4	9	3
skarżyski	14,04	50,2	628	162	350	116	3	7	1
starachowicki	14,20	50,7	787	193	444	150	1	10	3
staszowski	14,64	52,3	734	176	400	158	1	7	4
włoszczowski	14,76	52,7	495	100	292	103	2	5	5
m. Kielce	15,61	55,8	1 653	302	849	502	6	12	12

Źródło: http://www.komisja.pl/pobierz/gimnazjum/raporty/2016/162_egz_gimn_powiaty.pdf

E. Język angielski – poziom podstawowy i poziom rozszerzony

W roku szkolnym 2015/2016 w województwie świętokrzyskim najwyższy średni wynik egzaminu gimnazjalnego z języka angielskiego na poziomie podstawowym zanotowano w m. Kielce – 72,5%. Najniższy wynik osiągnęli uczniowie z powiatu kazimierskiego -53,9%.

Tabela nr 39. Wyniki egzaminu gimnazjalnego z języka angielskiego - poziom podstawowy – w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2015/2016.

Powiat	Język angielski poziom podstawowy								
	Średni wynik		Liczba zdających	Liczba uczniów z wynikiem			Liczba szkół z wynikiem*		
	w pkt.	w %		niskim	średnim	wysokim	niskim	Średnim	Wysokim
buski	24,36	60,9	517	126	296	95	2	9	2
jędrzejowski	25,67	64,2	657	148	379	130	5	7	5
kazimierski	21,57	53,9	228	83	119	26	3	3	1
kielecki	23,67	59,2	1 819	497	1 040	282	11	26	9
konecki	24,87	62,2	559	124	337	98	3	7	3
opatowski	23,68	59,2	422	124	229	69	2	6	2
ostrowiecki	25,28	63,2	796	190	448	158	2	12	3
pińczowski	24,15	60,4	290	75	169	46	1	5	2
sandomierski	23,36	58,4	681	201	381	99	5	10	1
skarżyski	26,41	66,0	529	116	291	122	3	5	3
starachowicki	24,49	61,2	667	185	364	118	3	10	1
staszowski	23,95	59,9	586	166	329	91	1	10	1
włoszczowski	24,89	62,2	411	93	257	61	2	6	4
m. Kielce	29,01	72,5	1 482	218	750	514	6	8	16

Źródło: http://www.komisja.pl/pobierz/gimnazjum/raporty/2016/162_egz_gimn_powiaty.pdf

Analizując wyniki egzaminu gimnazjalnego z języka angielskiego na poziomie rozszerzonym wyraźnie widać, że najslabiej zdali go uczniowie z powiatów: kazimierskiego (35,3%), kieleckiego (37,5%), sandomierskiego (38,4%), staszowskiego (38,8%), buskiego (39,4%) oraz opatowskiego (39,7%). Najlepszy średni wynik egzaminu uzyskali gimnazjaliści z Kielce (55,3%) oraz powiatu skarżyskiego (47,4%).

Tabela nr 40. Wyniki egzaminu gimnazjalnego z języka angielskiego – poziom rozszerzony – w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2015/2016.

Powiat	Język angielski poziom rozszerzony								
	Średni wynik		Liczba zdających	Liczba uczniów z wynikiem			Liczba szkół z wynikiem*		
	w pkt.	w %		niskim	średnim	wysokim	niskim	Średnim	Wysokim
buski	15,78	39,4	516	127	302	87	-	-	-
jędrzejowski	17,73	44,3	657	112	425	120	-	-	-
kazimierski	14,11	35,3	228	58	143	27	-	-	-
kielecki	14,98	37,5	1 819	463	1 099	257	-	-	-
konecki	17,49	43,7	516	96	319	101	-	-	-
opatowski	15,89	39,7	422	101	252	69	-	-	-
ostrowiecki	17,37	43,4	793	187	437	169	-	-	-
pińczowski	16,13	40,3	290	71	168	51	-	-	-
sandomierski	15,37	38,4	681	150	428	103	-	-	-
skarżyski	18,98	47,4	529	91	308	130	-	-	-
starachowicki	17,36	43,4	657	132	393	132	-	-	-
staszowski	15,53	38,8	584	135	361	88	-	-	-
włoszczowski	16,55	41,4	411	67	288	56	-	-	-
m. Kielce	22,13	55,3	1 478	221	711	546	-	-	-

Źródło: http://www.komisja.pl/pobierz/gimnazjum/raporty/2016/162_egz_gimn_powiaty.pdf

F. Język niemiecki – poziom podstawowy i poziom rozszerzony

Najlepsze wyniki z egzaminu gimnazjalnego z języka niemieckiego na poziomie podstawowym uzyskali uczniowie z powiatu kieleckiego (72,8%), miejskiego Kielce (69,3%), powiatu koneckiego (63,9%) oraz buskiego (60,8%). Najgorszy poziom reprezentowali uczniowie z powiatu opatowskiego (42,1%) oraz pińczowskiego (45,2%).

Tabela nr 41. Wyniki egzaminu gimnazjalnego z języka niemieckiego – poziom podstawowy – w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2015/2016.

Powiat	Język niemiecki poziom podstawowy								
	Średni wynik		Liczba zdających	Liczba uczniów z wynikiem			Liczba szkół z wynikiem*		
	w pkt.	w %		niskim	średnim	wysokim	niskim	średnim	Wysokim
buski	24,32	60,8	102	11	67	24	1	3	2
jędrzejowski	18,51	46,3	71	27	36	8	2	2	0
kazimierski	19,46	48,7	41	9	30	2	0	3	0
kielecki	29,14	72,8	95	13	26	56	1	2	2
konecki	25,57	63,9	152	18	99	35	0	4	3
opatowski	16,83	42,1	48	18	26	4	3	0	0
ostrowiecki	21,95	54,9	63	17	31	15	1	1	1
pińczowski	18,07	45,2	69	26	39	4	1	4	0
sandomierski	18,52	46,3	48	18	28	2	2	1	0
skarżyski	19,02	47,5	52	17	32	3	1	2	0
starachowicki	21,04	52,6	92	23	56	13	1	6	1
staszowski	23,50	58,8	18	5	6	7	0	2	1
włoszczowski	22,84	57,1	83	21	45	17	3	1	1
m. Kielce	27,71	69,3	150	23	60	67	1	2	3

Źródło: http://www.komisja.pl/pobierz/gimnazjum/raporty/2016/162_egz_gimn_powiaty.pdf

Egzamin gimnazjalny z języka niemieckiego na poziomie rozszerzonym najlepiej wypadł w m. Kielce, gdzie średni wynik wyniósł 87,8% oraz powiecie kieleckim, gdzie średni wynik wyniósł 77,9%.

Najstąbiej egzamin zdali uczniowie z powiatu sandomierskiego, gdzie wynik wyniósł 22,5%. Nieco wyższy wynik zanotowano w powiecie buskim (31,3%).

Tabela nr 42. Wyniki egzaminu gimnazjalnego z języka niemieckiego – poziom rozszerzony – w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2015/2016.

Powiat	Język niemiecki poziom rozszerzony								
	Średni wynik		Liczba zdających	Liczba uczniów z wynikiem			Liczba szkół z wynikiem*		
	w pkt.	w %		Niski m	średnim	wysokim	niskim	średnim	Wysokim
buski	12,54	31,3	26	8	17	1	-	-	-
jędrzejowski	-	-	-	-	-	-	-	-	-
kazimierski	-	-	-	-	-	-	-	-	-
kielecki	31,14	77,9	28	2	5	21	-	-	-
konecki	14,75	36,9	56	11	38	7	-	-	-
opatowski	23,00	57,5	1	0	1	0	-	-	-
ostrowiecki	26,09	65,2	11	0	5	6	-	-	-
pińczowski	-	-	-	-	-	-	-	-	-
sandomierski	9,00	22,5	6	2	4	0	-	-	-
skarżyski	20,00	50,0	1	0	1	0	-	-	-
starachowicki	21,00	52,5	5	1	2	2	-	-	-
staszowski	20,20	50,5	5	0	5	0	-	-	-
włoszczowski	16,15	40,4	48	7	32	9	-	-	-
m. Kielce	35,10	87,8	30	0	0	30	-	-	-

Źródło: http://www.komisja.pl/pobierz/gimnazjum/raporty/2016/162_egz_gimn_powiaty.pdf

G. Język rosyjski – poziom podstawowy i poziom rozszerzony

Egzamin z języka rosyjskiego na poziomie podstawowym najlepiej zdali gimnazjaliści z powiatu włoszczowskiego i koneckiego, uzyskując średni wynik na poziomie 82,5% oraz 71,7%. Najniższy poziom zdawalności reprezentowali uczniowie z gimnazjów w powiecie pińczowskim i starachowickim, których średnie wyniki wyniosły odpowiednio 42,5% oraz 46,6%.

Tabela nr 43. Wyniki egzaminu gimnazjalnego z języka rosyjskiego – poziom podstawowy – w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2015/2016.

Powiat	Język rosyjski poziom podstawowy								
	Średni wynik		Liczba zdających	Liczba uczniów z wynikiem			Liczba szkół z wynikiem*		
	w pkt.	w %		niskim	średnim	wysokim	niskim	średnim	Wysokim
buski	24,17	60,4	29	5	20	4	-	-	-
jędrzejowski	22,89	57,2	73	19	42	12	-	-	-
kazimierski	26,38	65,9	8	0	7	1	-	-	-
kielecki	27,09	67,7	88	12	45	31	-	-	-
konecki	28,67	71,7	24	3	9	12	-	-	-
opatowski	21,34	53,4	47	15	28	4	-	-	-
ostrowiecki	22,84	57,1	56	18	28	10	-	-	-
pińczowski	17,00	42,5	25	16	7	2	-	-	-
sandomierski	24,97	62,4	37	7	18	12	-	-	-
skarżyski	21,47	53,7	47	20	20	7	-	-	-
starachowicki	18,64	46,6	28	11	16	1	-	-	-
staszowski	22,37	55,9	129	40	62	27	-	-	-
włoszczowski	33,00	82,5	1	0	0	1	-	-	-
m. Kielce	25,44	63,6	16	3	8	5	-	-	-

Źródło: http://www.komisja.pl/pobierz/gimnazjum/raporty/2016/162_egz_gimn_powiaty.pdf

Średni wynik egzaminu gimnazjalnego z języka rosyjskiego na poziomie rozszerzonym wynoszący 100% należał do powiatu jędrzejowskiego, z tym że o egzaminu przystąpiła jedna osoba. Najniżej zanotowano powiat kielecki, gdzie na 58 zdających uzyskano średni wynik na poziomie 43,2%.

Tabela nr 44. Wyniki egzaminu gimnazjalnego z języka rosyjskiego – poziom rozszerzony – w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2015/2016.

Powiat	Język rosyjski poziom rozszerzony								
	Średni wynik		Liczba zdających	Liczba uczniów z wynikiem			Liczba szkół z wynikiem*		
	w pkt.	w %		niskim	średnim	wysokim	niskim	średnim	Wysokim
jędrzejowski	40	100	1	0	0	1	-	-	-
kielecki	17,28	43,2	58	11	37	10	-	-	-
konecki	24,44	61,1	9	1	5	3	-	-	-
sandomierski	27,00	67,5	8	0	5	3	-	-	-
staszowski	25,45	63,6	20	3	5	12	-	-	-

Źródło: http://www.komisja.pl/pobierz/gimnazjum/raporty/2016/162_egz_gimn_powiaty.pdf

H. Język hiszpański – poziom podstawowy i poziom rozszerzony

Egzamin gimnazjalny z języka hiszpańskiego na poziomie podstawowym przeprowadzono tylko w trzech powiatach województwa świętokrzyskiego, z czego najlepszy średni wynik uzyskali uczniowie w powiecie miejskim Kielce (80,0%), a najgorszy w powiecie ostrowieckim (42,5%).

Tabela nr 45. Wyniki egzaminu gimnazjalnego z języka hiszpańskiego – poziom podstawowy – w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2015/2016.

Powiat	Język hiszpański poziom podstawowy								
	Średni wynik		Liczba zdających	Liczba uczniów z wynikiem			Liczba szkół z wynikiem*		
	w pkt.	w %		niskim	średnim	wysokim	niskim	średnim	Wysokim
ostrowiecki	17,00	42,5	1	1	0	0	-	-	-
sandomierski	23,00	57,5	1	0	1	0	-	-	-
m. Kielce	32,00	80,0	2	0	2	0	-	-	-

Źródło: http://www.komisja.pl/pobierz/gimnazjum/raporty/2016/162_egz_gimn_powiaty.pdf

Hiszpański na poziomie rozszerzonym w województwie świętokrzyskim zdawała tylko jedna osoba. Gimnazjalista z m. Kielce uzyskał średni wynik na poziomie 57,5%.

Tabela nr 46. Wyniki egzaminu gimnazjalnego z języka hiszpańskiego – poziom rozszerzony – w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2015/2016.

Powiat	Język hiszpański poziom rozszerzony								
	Średni wynik		Liczba zdających	Liczba uczniów z wynikiem			Liczba szkół z wynikiem*		
	w pkt.	w %		niskim	średnim	wysokim	niskim	średnim	Wysokim
m. Kielce	23,00	57,5	1	0	1	0	-	-	-

Źródło: http://www.komisja.pl/pobierz/gimnazjum/raporty/2016/162_egz_gimn_powiaty.pdf

I. Język francuski – poziom podstawowy i poziom rozszerzony

Egzamin gimnazjalny z języka francuskiego na poziomie podstawowym zdawali uczniowie z dwóch świętokrzyskich powiatów, z czego najwyższy wynik otrzymali gimnazjaliści z m. Kielce – 75,0%, a najniższy z powiatu ostrowieckiego – 53,3%.

Tabela nr 47. Wyniki egzaminu gimnazjalnego z języka francuskiego – poziom podstawowy – w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2015/2016.

Powiat	Język francuski poziom podstawowy								
	Średni wynik		Liczba zdających	Liczba uczniów z wynikiem			Liczba szkół z wynikiem*		
	w pkt.	w %		niskim	średnim	wysokim	niskim	średnim	Wysokim
ostrowiecki	21,33	53,3	12	6	6	0	-	-	-
m. Kielce	30,00	75,0	1	0	1	0	-	-	-

Źródło: http://www.komisja.pl/pobierz/gimnazjum/raporty/2016/162_egz_gimn_powiaty.pdf

Na egzamin z języka francuskiego na poziomie rozszerzonym zdecydowały się jedynie dwie osoby z powiatu ostrowieckiego. Średni wynik jaki udało im się uzyskać z egzaminu wyniósł 33,8%.

Tabela nr 49. Wyniki egzaminu gimnazjalnego z języka francuskiego – poziom rozszerzony – w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2015/2016.

Powiat	Język francuski poziom rozszerzony								
	Średni wynik		Liczba zdających	Liczba uczniów z wynikiem			Liczba szkół z wynikiem*		
	w pkt.	w %		niskim	średnim	wysokim	niskim	średnim	Wysokim
ostrowiecki	13,50	33,8	2	2	0	0	-	-	-

Źródło: http://www.komisja.pl/pobierz/gimnazjum/raporty/2016/162_egz_gimn_powiaty.pdf

Przestępczość

W 2015 roku w województwie świętokrzyskim w większości z powiatów ogólna liczba przestępstw stwierdzonych przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych spadła w odniesieniu do roku 2014 o 2,85%. Największy spadek wynoszący 65,10% zanotowano w powiecie buskim, a najmniejszy w powiecie skarżyskim (1,77%). W trzech świętokrzyskich powiatach zanotowano wzrost przestępczości, z tym że najniższy wzrost wystąpił w powiecie koneckim (4,12%). Najwyższy wzrost przestępczości stwierdzono w powiatach włoszczowskim i kazimierskim, gdzie wskaźnik wzrósł w porównaniu do roku 2014 odpowiednio o 530,81% oraz 433,80%.

Tabela nr 49. Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych w województwie świętokrzyskim w latach 2014-2015.

Nazwa	ogółem	
	2014	2015
	[-]	[-]
POLSKA	867 855	799 779
ŚWIĘTOKRZYSKIE	25 476	24 749
Powiat kielecki	2 465	2 299
Powiat konecki	1 020	1 062
Powiat ostrowiecki	1 974	1 942
Powiat skarżyski	2 310	2 269
Powiat starachowicki	2 750	2 147
Powiat m.Kielce	6 201	4 995
Powiat buski	2 218	774
Powiat jędrzejowski	1 515	1 079
Powiat kazimierski	355	1 895
Powiat opatowski	1 081	551
Powiat pińczowski	512	465
Powiat sandomierski	1 012	990
Powiat staszowski	1 547	1 026
Powiat włoszczowski	516	3 255

Źródło: GUS-BDL.

Uczestnictwo w życiu publicznym i kulturalnym

W województwie świętokrzyskim w wyborach do Sejmu RP w 2015 roku 1 031 200 osób uprawnionych do głosowania, głos oddało 482 800 osób. Frekwencja wyniosła 46,82% i była wyższa niż w wyborach do Sejmu RP w 2011 roku.

Tabela nr 50. Frekwencja w wyborach do Sejmu RP w latach 2011 i 2015 w województwie świętokrzyskim.

Nazwa	Sejm RP					
	uprawnieni do głosowania		oddane głosy ogółem		frekwencja wyborcza	
	2011	2015	2011	2015	2011	2015
	[tys. osób]	[tys. osób]	[tys. osób]	[tys. osób]	[%]	[%]
POLSKA	30 762,9	30 629,2	15 050,0	15 595,3	48,92	50,92
ŚWIĘTOKRZYSKIE	1 045,9	1 031,2	457,5	482,8	43,70	46,82

Źródło: GUS-BDL.

Mieszkańcy województwa świętokrzyskiego w 2015 roku w odniesieniu do 2014 roku chętniej uczestniczyli w spektaklach. Z danych Urzędu Statystycznego w Kielcach wynika, że liczba widzów ulega systematycznemu wzrostowi. Liczba widzów teatru dramatycznego wzrosła o 3,4% w odniesieniu do 2014 roku, teatru muzycznego o 0,7%, a teatru lalkowego 3,5%.

Tabela nr 51. Widzowie w stałych salach teatralnych w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.

Nazwa	Widowiska w stałych salach teatralnych - widzowie					
	teatr dramatyczny		teatr muzyczny rozrywkowy, operetka - teatru tańca, baletu, musicalu		teatr lalkowy	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015
	[-]	[-]	[-]	[-]	[-]	[-]
POLSKA	3 532 160	3 746 234	908 631	1 023 238	979 546	1 040 580
ŚWIĘTOKRZYSKIE	38 335	42 622	8 023	9 326	43 609	43 538

Źródło: GUS-BDL.

W regionie świętokrzyskim w 2015 roku zorganizowano jedynie 2 imprezy masowe więcej w porównaniu do 2014 r. Jednak rozpatrując ten wskaźnik pod kątem powiatów województwa wyraźnie widać, że w większości powiatów liczba organizowanych imprez masowych w 2015 roku wyraźnie spadła. Największy spadek zanotowano w powiecie kieleckim. Z 13 organizowanych tam imprez liczba spadła do 9. Wzrost liczby organizowanych imprez w 2015 roku nastąpił jedynie w powiecie sandomierskim i kazimierskim. W powiecie sandomierskim w 2015 roku zorganizowano 19 imprez. W porównaniu do 2014 to o 17 imprez więcej. Powiat kazimierski zanotował dużo mniejszy wzrost wskaźnika, bo tylko o 3 imprezy.

Tabela nr 52. Liczba imprez masowych w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.

Nazwa	Liczba imprez masowych	
	ogółem	
	2014	2015
	[-]	[-]
POLSKA	6 070	6 280
ŚWIĘTOKRZYSKIE	73	75
Powiat kielecki	13	9
Powiat konecki	6	3
Powiat ostrowiecki	16	15
Powiat skarżyski	1	1

Powiat starachowicki	4	1
Powiat m.Kielce	5	2
Powiat jędrzejowski	8	7
Powiat kazimierski	1	3
Powiat opatowski	2	1
Powiat pińczowski	1	1
Powiat sandomierski	2	19
Powiat staszowski	10	8
Powiat włoszczowski	4	5

Źródło: GUS-BDL.

Jeżeli chodzi o liczbę uczestników imprez masowych w województwie świętokrzyskim to w 10 powiatach liczba ich zmniejszyła się względem roku 2014. Największy spadek zanotowano w m. Kielce. Spadek wyniósł tam 16 000 osób korzystających z imprez masowych. W powiatach skarżyskim, kazimierskim i pińczowskim liczba uczestników pozostała na niezmiennym poziomie. Jedynie w powiatach sandomierskim i włoszczowskim zanotowano wzrost liczby uczestników w 2015r. w porównaniu z 2014 rokiem.

Tabela nr 53. Liczba uczestników imprez masowych w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.

Nazwa	Uczestnicy imprez ogółem	
	ogółem	
	2014	2015
	[osoba]	[osoba]
POLSKA	23 253 936	23 297 417
ŚWIĘTOKRZYSKIE	183 975	157 613
Powiat kielecki	41 800	37 326
Powiat konecki	9 380	3 980
Powiat ostrowiecki	38 243	35 669
Powiat skarżyski	2 000	2 000
Powiat starachowicki	9 600	4 000
Powiat m.Kielce	26 000	10 000
Powiat jędrzejowski	13 550	11 000
Powiat kazimierski	1 200	1 200
Powiat opatowski	2 500	2 000
Powiat pińczowski	1 000	1 000
Powiat sandomierski	8 000	19 500
Powiat staszowski	26 102	20 338
Powiat włoszczowski	4 600	9 600

Źródło: GUS-BDL.

Gospodarka

Stopień przedsiębiorczości

Na koniec 2015 roku w województwie świętokrzyskim do rejestru REGON wpisanych było 110 574 podmioty gospodarcze. W odniesieniu do roku 2014 zanotowano wzrost liczby podmiotów. Największa liczba podmiotów gospodarczych była wpisana w mieście powiatowym Kielce – 28 860, powiecie kieleckim – 15 719 oraz powiecie ostrowieckim – 10 135. Najmniejszą liczbę podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON zanotowano w powiecie kazimierskim – 1 811. Generalnie spadki liczby wpisanych do REGON firm zanotowano w czterech świętokrzyskich powiatach: ostrowieckim, skarżyskim, staszowskim i starachowickim. W pozostałych powiatach nastąpił wzrost liczby przedsiębiorstw.

Tabela nr 54. Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.

Nazwa	ogółem	
	2014	2015
	[-]	[-]
POLSKA	4 119 671	4 184 409
ŚWIĘTOKRZYSKIE	110 130	110 574
Powiat kielecki	15 466	15 719
Powiat konecki	6 374	6 417
Powiat ostrowiecki	10 265	10 135
Powiat skarżyski	7 908	7 866
Powiat starachowicki	7 226	7 192
Powiat m.Kielce	28 695	28 860
Powiat buski	5 541	5 578
Powiat jędrzejowski	6 077	6 121
Powiat kazimierski	1 811	1 811
Powiat opatowski	3 264	3 273
Powiat pińczowski	2 539	2 589
Powiat sandomierski	6 298	6 319
Powiat staszowski	5 110	5 097
Powiat włoszczowski	3 556	3 597

Źródło: GUS-BDL.

Analizując stopień przedsiębiorczości w regionie świętokrzyskim ważnym jego elementem są także podmioty gospodarki narodowej wyrejestrowane z rejestru REGON ogółem. W końcu 2015 roku w regionie wyrejestrowano 8 204 podmioty na 110 574 wpisanych. W porównaniu z rokiem 2014 wyrejestrowano 138 podmiotów mniej. W 7 świętokrzyskich powiatach liczba wyrejestrowywanych podmiotów wzrosła. Powiatami, które zanotowały wzrost liczby wyrejestrowywanych podmiotów gospodarczych były: powiat konecki, skarżyski, m. Kielce, jędrzejowski, opatowski, pińczowski, włoszczowski. Największym wzrostem charakteryzował się powiat włoszczowski, m. Kielce i jędrzejowski. Tam liczba wyrejestrowywanych podmiotów wzrosła odpowiednio o 44, 22 i 19 jednostek w stosunku do roku 2014.

Tabela nr 55. Podmioty gospodarcze wyrejestrowane z rejestru REGON w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.

Nazwa	ogółem	
	2014	2015
	[-]	[-]
POLSKA	304 687	292 358
ŚWIĘTOKRZYSKIE	8 342	8 204
Powiat kielecki	1 370	1 347
Powiat konecki	516	518
Powiat ostrowiecki	924	792
Powiat skarżyski	723	726
Powiat starachowicki	615	609
Powiat m.Kielce	1 985	2 007
Powiat buski	380	342
Powiat jędrzejowski	395	414
Powiat kazimierski	125	125
Powiat opatowski	206	210
Powiat pińczowski	164	166
Powiat sandomierski	379	351
Powiat staszowski	330	323
Powiat włoszczowski	230	274

Źródło: GUS-BDL.

Środowisko

Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności

Analizując wskaźnik zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności wyraźnie widać, że w większości świętokrzyskich powiatów zaznaczył się wzrost. Najwyższą wartość wskaźnika zanotowano w powiecie jędrzejowskim. W ciągu 2015 roku zanotowano tam zużycie na poziomie 13 229,8 dam³. Najniższym zużyciem wody charakteryzował się powiat kazimierski (725,2 dam³).

Tabela nr 56. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w województwie świętokrzyskim w latach 2014-2015.

Nazwa	ogółem	
	2014	2015
	[dam ³]	[dam ³]
POLSKA	10 243 743,2	10 058 663,6
ŚWIĘTOKRZYSKIE	1 322 298,3	1 339 262,3
Powiat kielecki	9 648,6	8 482,6
Powiat konecki	12 343,0	12 239,6
Powiat ostrowiecki	4 602,3	4 725,3
Powiat skarżyski	2 829,6	2 835,5
Powiat starachowicki	3 671,6	7 294,5
Powiat m.Kielce	10 934,9	11 299,6

Powiat buski	7 882,3	7 922,2
Powiat jędrzejowski	13 312,6	13 299,8
Powiat kazimierski	662,5	725,2
Powiat opatowski	1 748,2	2 008,5
Powiat pińczowski	1 631,5	1 643,5
Powiat sandomierski	2 995,6	3 020,2
Powiat staszowski	1 234 557,2	1 256 474,3
Powiat włoszczowski	15 478,4	7 291,5

Źródło: GUS-BDL.

Emisja zanieczyszczeń gazowych i pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych

W 2015 roku w województwie świętokrzyskim wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych wzrosła o 468 343 t/r. W 8 powiatach zanotowano wzrosty tego wskaźnika. Największy wzrost dotyczył powiatów staszowskiego i kieleckiego. Wartości jakie tam zanotowano wyniosły odpowiednio 202 731 t/r i 197 455 t/r. Natomiast największym spadkiem charakteryzował się powiat jędrzejowski, w którym emisja zanieczyszczeń spadła, aż o 135 238 t/r w stosunku do roku 2014.

Tabela nr 57. Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych w województwie świętokrzyskim w latach 2014-2015.

Nazwa	ogółem	
	2014	2015
	[t/r]	[t/r]
POLSKA	209 067 314	211 566 324
ŚWIĘTOKRZYSKIE	12 070 848	12 539 191
Powiat kielecki	1 223 820	1 421 275
Powiat konecki	179 726	187 084
Powiat ostrowiecki	319 866	310 708
Powiat skarżyski	68 972	66 232
Powiat starachowicki	120 027	109 414
Powiat m.Kielce	293 001	308 498
Powiat buski	23 213	18 486
Powiat jędrzejowski	1 045 355	910 117
Powiat kazimierski	2 248	2 266
Powiat opatowski	1 932 316	2 069 966
Powiat pińczowski	76 205	87 235
Powiat sandomierski	132 603	119 783
Powiat staszowski	6 205 664	6 408 395
Powiat włoszczowski	447 832	519 732

Źródło: GUS-BDL.

Analizując wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych widać, że w większości powiatów województwa świętokrzyskiego dał się odczuć spadek tego wskaźnika. Największy spadek zanotowano w powiecie kieleckim (o 120 t/r w stosunku do 2014 r.). W czterech powiatach zanotowano wzrosty w stosunku do 2014 r. Do powiatów tych należały: m. Kielce – wzrost o 32 t/r, konecki – wzrost o 26 t/r, starachowicki – wzrost o 16 t/r oraz staszowski – wzrost o 12 t/r.

Tabela nr 58. Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych w województwie świętokrzyskim w latach 2014-2015.

Nazwa	ogółem	
	2014	2015
	[t/r]	[t/r]
POLSKA	47 392	44 264
ŚWIĘTOKRZYSKIE	2 192	1 949
Powiat kielecki	330	210
Powiat konecki	162	188
Powiat ostrowiecki	106	61
Powiat skarżyski	44	33
Powiat starachowicki	105	121
Powiat m.Kielce	246	278
Powiat buski	17	11
Powiat jędrzejowski	129	83
Powiat kazimierski	9	9
Powiat opatowski	259	248
Powiat pińczowski	64	58
Powiat sandomierski	73	47
Powiat staszowski	472	484
Powiat włoszczowski	176	118

Źródło: GUS-BDL.

Zjawiska przestrzenno-funkcjonalne i techniczne

Dostępność instalacji wodno-kanalizacyjnych

Na koniec 2015 roku w regionie świętokrzyskim do instalacji kanalizacyjnych podłączonych było 57,9% ludności. W odniesieniu do roku 2014 wartość wskaźnika uległa podniesieniu o 1,8 p.proc. Najwyższym wskaźnikiem charakteryzował się powiat m. Kielce (90,1%). Dość duży odsetek ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej znajdował się w powiatach: starachowickim (72,7%), skarżyskim (71,0%) oraz ostrowieckim (68,4%). Największym wzrostem charakteryzował się powiat pińczowski, w którym wskaźnik w 2015 wyniósł 49,6% i był wyższy w stosunku do 2014 roku o 7,6 p.proc. Najmniejszym odsetkiem liczby osób korzystających z instalacji kanalizacyjnych charakteryzowały się powiaty: opatowski – 34,0%, sandomierski – 35,0% i jędrzejowski – 37,3%.

Tabela nr 59. Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w % ogółu ludności w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.

Nazwa	ogółem	
	kanalizacja	
	2014	2015
	[%]	[%]
POLSKA	68,7	69,7
ŚWIĘTOKRZYSKIE	56,1	57,9
Powiat kielecki	47,1	50,1
Powiat konecki	47,4	49,0
Powiat ostrowiecki	64,5	68,4

Powiat skarżyski	68,3	71,0
Powiat starachowicki	71,8	72,7
Powiat m.Kielce	89,7	90,1
Powiat buski	50,1	51,2
Powiat jędrzejowski	35,7	37,3
Powiat kazimierski	24,9	28,9
Powiat opatowski	33,1	34,0
Powiat pińczowski	42,0	49,6
Powiat sandomierski	35,3	35,0
Powiat staszowski	53,0	53,2
Powiat włoszczowski	45,9	48,3

Źródło: GUS-BDL.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna - porady lekarskie

W 2015 roku liczba udzielonych porad lekarskich w województwie świętokrzyskim wzrosła o 165 712 porad w odniesieniu do 2014 roku. Najwyższą wartość wskaźnika zarejestrowano w powiecie m. Kielce (2 309 052 porad), a najniższą w powiecie pińczowskim (205 188) i włoszczowskim (305 434). Największym wzrostem tego wskaźnika w porównaniu do roku 2014 charakteryzowały się powiaty: kielecki (o 48 228), opatowski (o 43 619) i jędrzejowski (o 41 615).

Tabela nr 60. Ambulatoryjna opieka zdrowotna - porady lekarskie.

Nazwa	porady lekarskie ogółem	
	ogółem	
	2014	2015
	[-]	[-]
POLSKA	271 701 342	278 746 282
ŚWIĘTOKRZYSKIE	8 289 326	8 455 038
Powiat kielecki	812 497	860 725
Powiat konecki	533 556	533 632
Powiat ostrowiecki	773 279	807 844
Powiat skarżyski	481 936	514 917
Powiat starachowicki	682 564	664 181
Powiat m.Kielce	2 281 900	2 309 052
Powiat buski	377 660	314 960
Powiat jędrzejowski	519 548	561 163
Powiat kazimierski	137 423	131 587
Powiat opatowski	268 780	312 399
Powiat pińczowski	203 539	205 188
Powiat sandomierski	509 667	517 316
Powiat staszowski	404 428	416 640
Powiat włoszczowski	302 549	305 434

Źródło: GUS-BDL.

Liczba łóżek w szpitalach ogólnych w 2015 roku wzrosła w odniesieniu do 2014 roku o 4 łóżka. Jednakże w większości świętokrzyskich powiatów zanotowano spadki liczby łóżek

w szpitalach ogólnych. Największym spadkiem charakteryzował się powiat włoszczowski (o 17 łóżek) i sandomierski (o 10 łóżek). Wzrost liczby łóżek zanotowano w powiecie starachowickim (o 9 łóżek) i opatowskim (o 34 łóżka).

Tabela nr 61. Liczba łóżek w szpitalach ogólnych w województwie świętokrzyskim w 2014-2015 roku.

Nazwa	Łóżka w szpitalach ogólnych	
	2014	2015
	[-]	[-]
POLSKA	188 116	186 994
ŚWIĘTOKRZYSKIE	6 309	6 313
Powiat kielecki	442	442
Powiat konecki	615	612
Powiat ostrowiecki	451	451
Powiat skarżyski	335	335
Powiat starachowicki	430	439
Powiat m.Kielce	1 841	1 841
Powiat buski	538	538
Powiat jędrzejowski	185	180
Powiat kazimierski	57	57
Powiat opatowski	119	153
Powiat pińczowski	168	168
Powiat sandomierski	474	464
Powiat staszowski	366	362
Powiat włoszczowski	288	271

Źródło: GUS-BDL.

W regionie wzrosła liczba osób leczonych na oddziałach szpitalnych. W 2014 roku wynosiła ona 290 495 osób, podczas gdy w 2015 roku takich osób zanotowano już 296 387. Stanowiło to wzrost rzędu 2,03% względem roku 2014.

Tabela nr 62. Leczeni na oddziałach (łącznie z ruchem międzyoddziałowym) w 2014-2015 roku.

Nazwa	Leczeni na oddziałach (łącznie z ruchem międzyoddziałowym)	
	ogółem	
	2014	2015
	[osoba]	[osoba]
POLSKA	8 459 098	8 397 512
ŚWIĘTOKRZYSKIE	290 495	296 387

Źródło: GUS-BDL.

Liczba wypadków w regionie świętokrzyskim w 2015 roku względem roku 2014 wzrosła o 45 zdarzeń. Największy wzrost wypadków zanotowano w powiecie koneckim (o 24 zdarzenia), jędrzejowskim (o 17 zdarzeń), ostrowieckim (o 13 zdarzeń) oraz m. Kielce (o 10 zdarzeń). Wzrost liczby wypadków dotyczył również powiatów: kazimierskiego, opatowskiego i staszowskiego.

Tabela nr 63. Wypadki drogowe w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.

Nazwa	Wypadki ogółem	
	2014	2015
	[-]	[-]
POLSKA	34 970	32 967
ŚWIĘTOKRZYSKIE	1 308	1 353
Powiat kielecki	391	388
Powiat konecki	38	62
Powiat ostrowiecki	35	48
Powiat skarżyski	75	68
Powiat starachowicki	76	70
Powiat m.Kielce	285	295
Powiat buski	41	38
Powiat jędrzejowski	106	123
Powiat kazimierski	16	24
Powiat opatowski	44	48
Powiat pińczowski	39	31
Powiat sandomierski	71	70
Powiat staszowski	53	56
Powiat włoszczowski	38	32

Źródło: GUS-BDL.

Wnioski

Wytyczne w zakresie rewitalizacji wskazują, że obszar zdegradowany można wyznaczyć dla miejsc koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, współwystępujących z negatywnymi zjawiskami ze sfery gospodarczej lub środowiskowej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Obszar można uznać za zdegradowany w przypadku współwystępowania minimum jednego problemu ze sfery społecznej oraz problemu z pozostałych sfer. Uznanie danego zjawiska za stan kryzysowy ma miejsce, jeśli dane negatywne zjawisko charakteryzuje się wartością wskaźników je oceniających, przekraczających średnią wartość notowaną w skali gminy. Istotne jest także obiektywne stwierdzenie, że dane zjawisko ma charakter zjawiska kryzysowego (np. poprzez odniesienie poziomu zjawiska do średnich notowanych na innych poziomach statystycznych). W celu jednoznacznego wskazania na jakim obszarze występuje największe natężenie negatywnych zjawisk, poszczególnym zjawiskom problemowym przypisano odpowiadające im wskaźniki. Na terenie województwa świętokrzyskiego występują wskaźniki, które z pewnością świadczą o jego zdegradowaniu. Jest to chociażby stale malejąca liczba ludności, czy nawet urodzeń żywych, wysoka liczba przyznawanych świadczeń pomocy społecznej, wciąż niska dostępność instalacji kanalizacyjnych, zwiększająca się liczba porad lekarskich. **Współistnienie tych negatywnych trendów świadczy o tym, że region powinien podlegać procesom rewitalizacyjnym. Zakłada się też, że jednostki samorządu terytorialnego powinny we własnym zakresie wyznaczyć obszary, które będą podlegać rewitalizacji, uwzględniając swoją sytuację społeczno-gospodarczą oraz sporządzoną we własnym zakresie diagnozę obszarów zdegradowanych.**

Celami rewitalizacji są na ogół: przezwyciężenie kryzysu społeczno-gospodarczego na danym obszarze i zmiana jego „negatywnego wizerunku”. Z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju rewitalizacja odnosi się na ogół do przemian zdegradowanych terenów w trzech obszarach, to jest do: rozwoju gospodarczego, rozwoju społecznego i rozwoju infrastrukturalno-przestrzennego. By zapewnić jednak wielowymiarowo rozumiany zrównoważony rozwój w regionie rewitalizacja powinna być systemowo realizowana i oceniana w dalszych dwóch obszarach, dotyczących rozwoju środowiskowego, zmierzającego do poprawy środowiska oraz rozwoju polityczno-instytucjonalnego, gwarantującego realizację przyjętych strategii i planów pod względem prawnym i organizacyjnym.

Analizując wyniki diagnozy społeczno-gospodarczej województwa świętokrzyskiego można stwierdzić, iż w zasadzie cały jego teren wymaga podjęcia działań rewitalizacyjnych na mniejszą bądź większą skalę. Przykładowo dobrane wskaźniki statystyczne pokazują, że świętokrzyskie powiaty są w różnym zakresie obszarami koncentrującymi negatywne czynniki społeczno-ekonomiczne. Ich rewitalizacja to najbardziej kompleksowa odpowiedź na degradację społeczną, gospodarczą, przestrzenną, techniczną i środowiskową, a wykorzystanie potencjałów do podjęcia działań rewitalizacyjnych pozwoli na zniwelowanie negatywnych zjawisk kryzysowych na wyznaczonym obszarze i będzie oddziaływać na teren danego powiatu, wpływając przede wszystkim na poprawę jakości życia mieszkańców.

Spis tabel

Tabela nr 1. Liczba ludności w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.	7
Tabela nr 2. Urodzenia żywe ogółem w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.	8
Tabela nr 3. Przyrost naturalny w województwie świętokrzyskim ogółem w 2014 i 2015 roku.	9
Tabela nr 4. Udział ludności w wieku w przedprodukcyjnym w ludności ogółem w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.	9
Tabela nr 5. Udział ludności w wieku w produkcyjnym w ludności ogółem w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.	10
Tabela nr 6. Udział ludności w wieku w poprodukcyjnym w ludności ogółem w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.	11
Tabela nr 7. Wskaźnik obciążenia demograficznego w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.	11
Tabela nr 8. Liczba ludności w wieku 50 lat i więcej w województwie świętokrzyskim w 2015 r.	12
Tabela nr 9. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w województwie świętokrzyskim w 2014 r. i 2015 r.	13
Tabela nr 10. Bezrobotni zarejestrowani wg poziomu wykształcenia – wykształcenie wyższe ogółem.	14
Tabela nr 11. Bezrobotni zarejestrowani wg poziomu wykształcenia – wykształcenie policealne, średnie zawodowe ogółem.	15
Tabela nr 12. Bezrobotni zarejestrowani wg poziomu wykształcenia – wykształcenie średnie ogółem.	15
Tabela nr 13. Bezrobotni zarejestrowani wg poziomu wykształcenia – wykształcenie zasadnicze (zawodowe) ogółem.	16
Tabela nr 14. Bezrobotni zarejestrowani wg poziomu wykształcenia – wykształcenie gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe ogółem.	17
Tabela nr 15. Udział bezrobotnych według posiadanego wykształcenia w ogóle bezrobotnych zarejestrowanych w 2015 roku.	18
Tabela nr 16. Liczba osób bezrobotnych w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 r. ze względu na wiek.	18
Tabela nr 17. Liczba osób bezrobotnych w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 r. ze względu na wiek.	19
Tabela nr 18. Bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok ogółem w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.	20
Tabela nr 19. Bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż rok w bezrobotnych ogółem w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.	20
Tabela nr 20. Stopa bezrobocia w regionie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku w %.	21
Tabela nr 21. Liczba osób zamieszkujących 1 gospodarstwo domowe w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.	22
Tabela nr 22. Charakterystyka osób zamieszkujących przeciętne gospodarstwo domowe w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.	22
Tabela nr 23. Wskaźniki zagrożenia ubóstwem w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.	23
Tabela nr 24. Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenia z pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców	23
Tabela nr 25. Powody przyznania pomocy rodzinie w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015.	24

Tabela nr 26. Powody przyznania pomocy rodzinie w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.	24
Tabela nr 27. Powody przyznania pomocy rodzinie w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.	25
Tabela nr 28. Liczba dzieci w wieku przedszkolnym w woj. świętokrzyskim wieku 3-6 lat w 2014 i 2015 r.	26
Tabela nr 29. Liczba szkół podstawowych ogółem w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 r.	27
Tabela nr 30. Liczba uczniów w szkołach podstawowych ogółem w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.....	28
Tabela nr 31. Wyniki z egzaminu szóstoklasisty z języka polskiego i matematyki w roku szkolnym 2015/2016 w województwie świętokrzyskim.	28
Tabela nr 32. Wyniki egzaminu szóstoklasisty z Części 1 w roku szkolnym 2015/2016 w województwie świętokrzyskim.	29
Tabela nr 33. Wyniki egzaminu szóstoklasisty z języka angielskiego w roku szkolnym 2015/2016 w województwie świętokrzyskim.....	29
Tabela nr 34. Wyniki egzaminu szóstoklasisty z języka niemieckiego w roku szkolnym 2015/2016 w województwie świętokrzyskim.....	30
Tabela nr 35. Wyniki egzaminu gimnazjalnego z języka polskiego w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2015/2016.	30
Tabela nr 36. Wyniki egzaminu gimnazjalnego z historii w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2015/2016.	31
Tabela nr 37. Wyniki egzaminu gimnazjalnego z matematyki w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2015/2016.	31
Tabela nr 38. Wyniki egzaminu gimnazjalnego z przedmiotów przyrodniczych w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2015/2016.	32
Tabela nr 39. Wyniki egzaminu gimnazjalnego z języka angielskiego - poziom podstawowy – w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2015/2016.	32
Tabela nr 40. Wyniki egzaminu gimnazjalnego z języka angielskiego – poziom rozszerzony – w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2015/2016.	33
Tabela nr 41. Wyniki egzaminu gimnazjalnego z języka niemieckiego – poziom podstawowy – w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2015/2016.	33
Tabela nr 42. Wyniki egzaminu gimnazjalnego z języka niemieckiego – poziom rozszerzony – w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2015/2016.	34
Tabela nr 43. Wyniki egzaminu gimnazjalnego z języka rosyjskiego – poziom podstawowy – w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2015/2016.	34
Tabela nr 44. Wyniki egzaminu gimnazjalnego z języka rosyjskiego – poziom rozszerzony – w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2015/2016.	35
Tabela nr 45. Wyniki egzaminu gimnazjalnego z języka hiszpańskiego – poziom podstawowy – w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2015/2016.	35
Tabela nr 46. Wyniki egzaminu gimnazjalnego z języka hiszpańskiego – poziom rozszerzony – w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2015/2016.	35
Tabela nr 47. Wyniki egzaminu gimnazjalnego z języka francuskiego – poziom podstawowy – w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2015/2016.	35
Tabela nr 49. Wyniki egzaminu gimnazjalnego z języka francuskiego – poziom rozszerzony – w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2015/2016.	36
Tabela nr 49. Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych w województwie świętokrzyskim w latach 2014-2015.	36

Tabela nr 50. Frekwencja w wyborach do Sejmu RP w latach 2011 i 2015 w województwie świętokrzyskim.	37
Tabela nr 51. Widzowie w stałych salach teatralnych w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.	37
Tabela nr 52. Liczba imprez masowych w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.	37
Tabela nr 53. Liczba uczestników imprez masowych w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.	38
Tabela nr 54. Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.....	39
Tabela nr 55. Podmioty gospodarcze wyrejestrowane z rejestru REGON w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.	40
Tabela nr 56. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w województwie świętokrzyskim w latach 2014-2015.	40
Tabela nr 57. Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych w województwie świętokrzyskim w latach 2014-2015.....	41
Tabela nr 58. Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych w województwie świętokrzyskim w latach 2014-2015.....	42
Tabela nr 59. Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w % ogółu ludności w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.	42
Tabela nr 60. Ambulatoryjna opieka zdrowotna - porady lekarskie.	43
Tabela nr 61. Liczba łóżek w szpitalach ogólnych w województwie świętokrzyskim w 2014-2015 roku.	44
Tabela nr 62. Leczeni na oddziałach (łącznie z ruchem międzyoddziałowym)w 2014-2015 roku.	44
Tabela nr 63. Wypadki drogowe w województwie świętokrzyskim w 2014 i 2015 roku.....	45

Bibliografia

1. USTAWA z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji;
2. Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego: „Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020”, Kielce, 2013 r.;
3. Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego: „Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020”, Kielce, 2014 r. ;
4. <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20150001777>;
5. https://www.mr.gov.pl/media/3337/KSRR_13_07_2010.pdf;
6. https://www.mr.gov.pl/media/22315/NarodowyPlanRewitalizacji_Zalozenia_062014.pdf;
7. https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/14132/_Umowa__Partnerstwa_zmieniona_012016.pdf;
8. <https://www.mr.gov.pl/strony/zadania/polityka-rozwoju-kraju/polityka-miejska/>.